

An aerial photograph of a circular amphitheater. The seating area is composed of many concentric rings of light-colored stone or concrete steps. In the center is a dark, circular stage. A large number of white flowers are arranged in a circular pattern on the stage, mirroring the shape of the amphitheater. The background shows some greenery and a few small structures.

DIE SCHÖPFUNG

RENÉ JACOBS

COLLEGIUM VOCALE GENT

B'ROCK ORCHESTRA

JULIAN ROSEFELDT

HOLLAND FESTIVAL

INHOUD

CONTENT

INFO & CREDITS 02

HAYDN IN DE SPIEGEL VAN

DE TOEKOMST 04

HAYDN IN THE MIRROR OF

THE FUTURE 09

SYNOPSIS 13

SYNOPSIS 14

LIBRETTO 16

OVER DE ARTIESTEN & BIOGRAFIEËN 30

ABOUT THE ARTISTS & BIOGRAPHIES 33

HOLLAND FESTIVAL 2016 40

WORD VRIEND

BECOME A FRIEND 42

COLOFON

COLOPHON 44

INFO

MA 13.6, DI 14.6
MON 13.6, TUE 14.6

aanvang starting time
20:00
8 pm

locatie venue
Nationale Opera & Ballet

duur running time
1 uur 45 minuten, geen pauze
1 hour 45 minutes, no interval

taal language
Duits, geen boventiteling
German, no surtitles

inleiding introduction
door by Marie-José Sondeijker
19:15
7.15 pm

meet the artist
met with René Jacobs, Julian Rosefeldt
moderator Ruth Mackenzie
di 14.6 – na de voorstelling
Tue 14.6 – after the performance

CREDITS

muziek music
Joseph Haydn

libretto libretto
Gottfried van Swieten

muzikale leiding musical direction
René Jacobs

film
Julian Rosefeldt

dramaturgie dramaturgy
Tobias Staab

muziekdramaturgie music dramaturgy
Jan Vandenhouwe

cast
Sunhae Im, sopraan soprano
Thomas Walker, tenor tenor
Johannes Weisser, bas-bariton bass-
baritone

orkest orchestra
B'Rock Orchestra:
- viool I violin I
Rodolfo Richter (concertmeester concert
master), Lucia Giraudo, Rebecca Huber,
Shiho Ono, Elicia Silverstein, David Wish,
Yukie Yamaguchi
- viool 2 violin 2
Sara DeCorso, Elin Eriksson, Marie Haag,
Jorge Jimenez, Liesbeth Nijs, Lorea Pardo
- altviool viola
Luc Gysbregts, Manuela Bucher, Wendy
Ruymen, Sylvestre Vergez
- cello cello
Rebecca Rosen, Marian Minnen, Diana
Vinagre

- contrabas double bass
- Tom Devaere, Elise Christiaens, Kit Scotney
- fluit flute
- Tami Krausz, Sien Huybrechts, Melody Yeomans
- hobo oboe
- Benoit Laurent, Stefaan Verdegem
- klarinet clarinet
- Jean-Philippe Poncin, Ana Melo
- fagot bassoon
- Tomasz Wesolowski, Flora Padar
- contrafagot counter bassoon
- Heide Pantzier
- hoorn French horn
- Pierre-Antoine Tremblay, Mark De Merlier
- trompet trumpet
- Alain De Rudder, Steven Bussuyt
- trombone trombone
- Kate Rockett, Claire McIntyre, Gunter Carlier
- timpani timpani
- Koen Plaetinck
- pianoforte pianoforte
- Andreas Küppers

koor choir

Collegium Vocale Gent:

- sopraan soprano
- Annelies Brants, Sylvie De Pauw, Katja Kunze, Stanislava Mihalcová, Magdalena Podkościelna, Elisabeth Rapp, Margreet Rietveld, Mette Rooseboom, Aleksandra Turalska
- alt alto
- Carla Babelegoto, Ursula Ebner, Marlen Herzog, Gudrun Köllner, Sandra Raoulx, Sylvia van der Vinne, Mieke Wouters
- tenor tenor
- Malcolm Bennett, Johannes Gaubitz, Dan Martin, Tom Phillips, Jussi Salonen, João Sebastião, Clemens Volkmar
- bas bass
- Erks Jan Dekker, Georg Finger, Nikolaus Fluck, Philipp Kaven, Julián Millán,

Felix Rumpf, Kai-Rouven Seeger, Peter Strömberg, Robert van der Vinne

productie production

Ruhrtriennale - Festival of the Arts

sponsor funded by

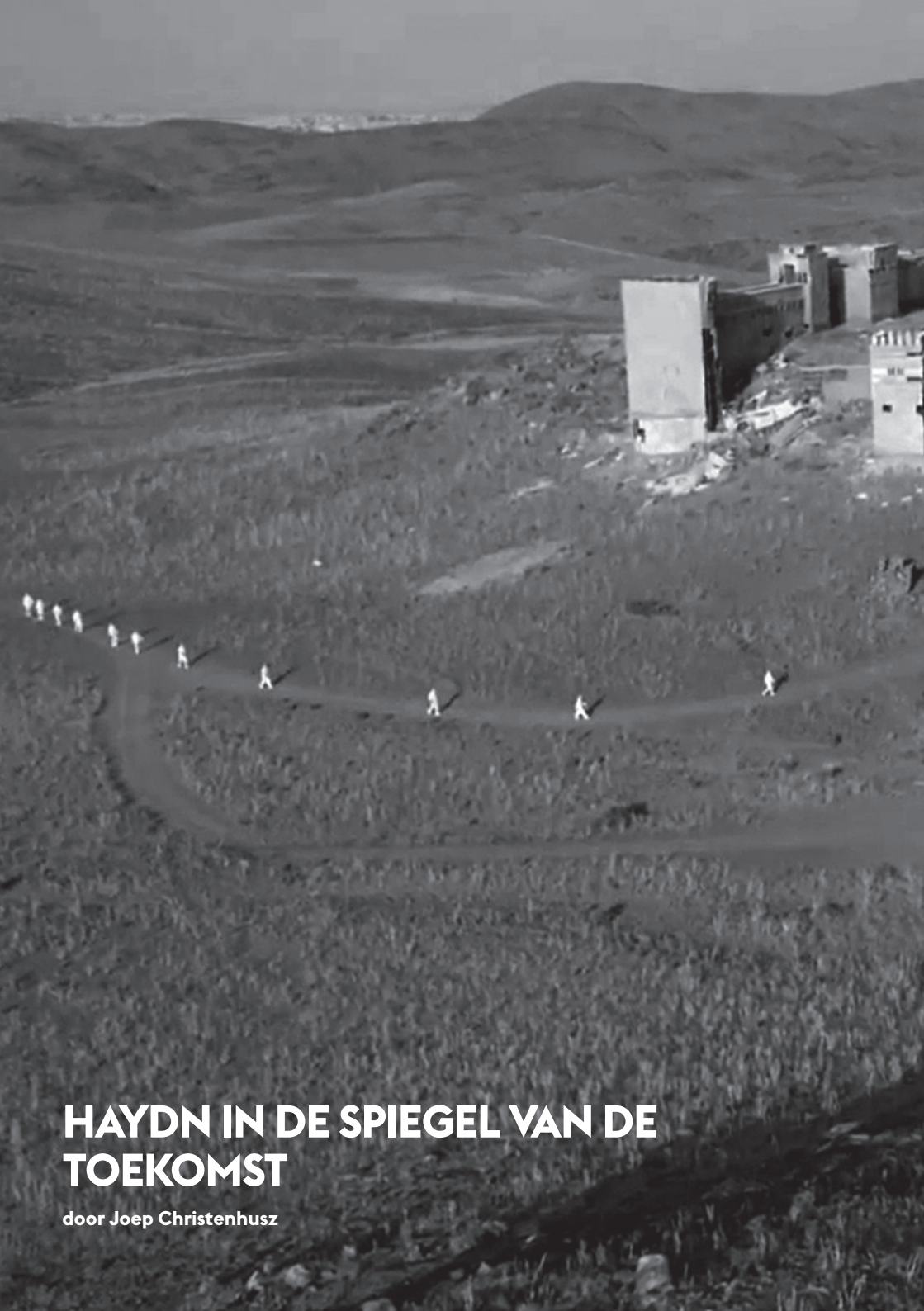
Duitse Federale Cultuurstichting
the German Federal Cultural Foundation

met de vriendelijke steun van with the friendly support of

vereniging van vrienden en aanhangers
van Ruhrtriennale e.V. the association of
friends and supporters of Ruhrtriennale
e.V.

première nieuw werk premiere new work

Duisburg, 27 augustus 2015

HAYDN IN DE SPIEGEL VAN DE TOEKOMST

door Joep Christenhusz

Toen ik door de Ruhrtriennale werd gevraagd om een film bij Haydns *Die Schöpfung* te maken kreeg ik direct ideeën', vertelt filmmaker Julian Rosefeldt in een gesprek met dramaturg Tobias Staab. 'Ik dacht onwillekeurig aan de reis die ik een jaar eerder door Marokko had gemaakt. Aan de verlaten Atlas-filmstudio's die ik daar bezocht, maar ook aan de woestijnlandschappen, de besneeuwde bergen en de bloeiende dalen. Kortom, aan alles wat ik nodig zou hebben gehad om het libretto van *Die Schöpfung* tot op de letter te verbeelden.'

Uiteindelijk koos de Duitser echter voor een heel andere benadering. 'In de voorstelling is de relatie tussen klank en beeld bijna antithetisch. De film toont vaak beelden van verlaten landschappen die door de muziek moeten worden gevuld. Als er in de muziek bijvoorbeeld sprake is van een ruisende beek, dan ziet men op het filmdoek misschien een opgedroogde rivierbedding. Ik vond het belangrijk dat de film rust uit zou stralen en ruimte zou laten, zodat de muziek haar eigen beeldende kracht kan ontfouwen.'

De partituur van Joseph Haydns beroemde scheppingsoratorium wordt inderdaad gekenmerkt door een sterke visuele ondertoon. Dat is in de eerste plaats toe te schrijven aan de vele beeldende scènes in het libretto, maar ook aan de ingenieuze toonschilderingen waarmee de componist details uit het Bijbelse scheppingsverhaal verklankt. Exemplarisch zijn de paukenroffels op het moment dat aartsengel Raphaël de *feurige Blitze* bezingt die het nieuw geschapen firmament doorklieven. Of de onstuimig golvende strijkerslijnen in de aria *Rollend in schäumende Wellen*. Op soortgelijke wijze weerklinkt er vogelzang in de houtblazerssectie als God op de vijfde dag de vogels schept en brullen de koperblazers als de leeuw zijn intrede doet op het scheppingstoneel. In de revolutionaire inleiding, getiteld *Die Vorstellung des Chaos*, gaat Haydn abstracter te werk. Een daverend orkestraal unisono markeert in de openingsmaat een gapende leegte, die langzaam wordt opgevuld door een muzikale oernevel. Uiteindelijk laat de componist zijn noten uitkristalliseren in een stralende C-groot-drieklank als God het licht scheidt van de duisternis.

Dat de betreffende passage haar dramatische uitwerking tijdens de private *Uraufführung* op 30 april 1798 niet miste, blijkt wel uit het volgende getuigenverslag: 'De geroerde Weners waren zo betoverd dat de musici enkele minuten niet verder konden spelen', aldus de Zweedse diplomaat Fredrik Samuel Silverstole.

Haydns eerste plannen voor een grootschalig oratorium stamden van zeven jaar eerder, toen hij tijdens zijn eerste Engelandreis in 1791

een Händelfestival bijwoonde in Westminster Abbey. In de ban van megalomane Händel-oratoria als *Israel in Egypt* en *Messiah* wist de componist via zijn impresario Johann Peter Salomon de hand te leggen op een Engelstalige tekst over de schepping, die naar alle waarschijnlijk ooit voor Händel geschreven was.

Eenmaal terug in Wenen was het baron Gottfried van Swieten die Haydn aanspoorde om *The Creation* daadwerkelijk om te werken tot een *Oratorium im Geiste und in der Manier Händels*. Over de financiering hoefde de componist zich geen zorgen te maken, daarvoor stond de Gesellschaft der Associierten Cavaliers, een club van vermogende adellijke muziekliefhebbers, wel garant. Zelf bewerkte de baron de tekst die Haydn had meegebracht uit Engeland tot een volwaardig libretto, waarin passages uit John Miltons episch gedicht *Paradise Lost* zijn verweven met fragmenten uit *Genesis* en *Psalmen*.

Wie de partituur van *Die Schöpfung* doorbladert, wordt getroffen door de uitgebalanceerde drieledige opbouw van het werk. In de eerste twee delen bezingen de aartsengelen Rafaël, Uriël en Gabriël de zes dagen van de schepping in een opeenvolging van recitatieven en aria's. Elke dag wordt besloten met een groots opgezet lofkoor, waarvoor Haydn hoorbaar inspiratie putte uit de imposante koorstijl van Händel.

In het laatste deel van *Die Schöpfung* staat het mensenpaar Adam en Eva centraal. Opvallend is de optimistische toon die hier gehandhaafd wordt. Aan het thema van de zondeval, een belangrijk gegeven in zowel *Genesis* als *Paradise Lost*, wordt slechts zijdelings gerefereerd. 'O glücklich Paar, und glücklich immerfort, / Wenn falscher Wahn euch nicht verführt / Noch mehr zu wünschen, als ihr habt, / Und mehr zu wissen, als ihr sollt', waarschuwt Uriël in een recitatief van amper zeven maten.

Wat overheerst is het mensbeeld uit de aria *Mit Würd und Hoheit angetan*. Geheel in overeenstemming met de verlichte tijdsgeest van de achttiende eeuw wordt de mens gepresenteerd als de onbetwiste kroon op Gods schepping, als een rationeel, wijs en rechtschapen wezen dat in volmaakte harmonie leeft met een geordende kosmos.

Ten opzichte van die verlichte visie op mens en schepping zoekt Rosefeldt in zijn film naar een antithese. Zijn beelden vormen een spiegel, die het goddelijke perspectief van Haydns oratorium ombuigt naar een menselijk gezichtspunt. 'Ik zie een duidelijke parallel tussen het Bijbelse scheppingsverhaal en de menselijke drang tot creëren', verduidelijkt Rosefeldt. 'Daarom toon ik in mijn film overblijfselen van de menselijke beschaving. De vervallen decors van de Marokkaanse Atlas-studio's of de industriële ruïnes in het Ruhrgebied, beide zijn een erfenis van het antropoceen, het tijdperk waarin de mens de wereld domineert, controleert en vormgeeft.'

Wat Rosefeldt daarbij interesseert is het perspectief van de terugblik. Zijn film speelt voorbij het antropoceen, in een denkbeeldige toekomst waarin mensen in chemisch bestendige pakken ronddwalen in verlaten landschappen. Uriëls waarschuwing lijkt tevergeefs te zijn geweest. De mensheid is ten onder gegaan aan zijn eigen techno-wetenschappelijke hoogmoed en keert terug om de balans op te maken, om nog een laatste keer 'im Dreck zu wühlen', aldus Rosefeldt.

HAYDN IN THE MIRROR OF THE FUTURE

by Joep Christenhusz

‘When the Ruhrtriennale invited me to create a film for Haydn’s *Die Schöpfung* (The Creation), ideas came to mind straight away,’ said filmmaker Julian Rosefeldt in a conversation with dramaturge Tobias Staab. ‘My thoughts immediately turned to a journey I’d made through Morocco a year earlier. To the abandoned Atlas Film Studios I had visited there, but also to the desert landscapes, the snow-capped mountains and the valleys in full bloom. In short, to everything I would have needed to visualise the libretto of *Die Schöpfung* to the letter.’

However, Rosefeldt eventually opted for a totally different approach: ‘In this production, the relationship between sound and image is almost antithetical. The film often presents images of deserted landscapes, the significance of which needs to be revealed by the music. For example, if the music evokes a babbling brook, then perhaps you’ll see a dried-up riverbed on the screen. I thought it was important for the film to emanate calm and leave space, so that the music can unfurl its own expressive power.’

The score of Joseph Haydn’s renowned Creation oratorio indeed has a marked visual undertone. This can primarily be attributed to the many pictorial scenes in the libretto, but is also thanks to the ingenious tone-painting with which the composer musically depicts details from the biblical story of the Creation. Exemplary are the timpani ruffles at the moment archangel Raphael sings the praises of the *feurige Blitze* (fiery blitz) that rents asunder the newly created firmament, or the tempestuously undulating lines of the strings in the aria *Rollend in schäumende Wellen* (Rolling in Foaming Billows). In a similar way, birdsong rings out in the woodwind section when God creates birds on the fifth day, and the brass players roar when the lion makes his entrance on the scene of Creation.

In his revolutionary introduction *Die Vorstellung des Chaos* (The Representation of Chaos) Haydn takes a more abstract approach. A resounding orchestral unison in the opening bar marks a gaping chasm that is gradually filled with a musical primordial mist. The composer eventually allows his notes to crystallise into a radiant C major triad, when God distinguishes light from darkness. That the passage in question

had its desired dramatic effect during the private *Uraufführung*, or premiere, on 30 April 1798 is evident from the eye-witness account of Swedish diplomat Fredrik Samuel Silverstole: 'The enchantment of the electrified Viennese was so profound that the performance could not continue for several minutes.'

Haydn's initial plans for a large-scale oratorio date from seven years earlier, when he attended the Handel Festival at Westminster Abbey during his first trip to England in 1791. Enthralled by megalomaniac Handel oratorios such as *Israel in Egypt* and *Messiah*, the composer enlisted the help of his impresario, Johann Peter Salomon, to get his hands on an English-language text about the Creation, a libretto which in all probability had been written for Handel.

Back in Vienna, it was baron Gottfried van Swieten who encouraged Haydn to actually refashion *The Creation* into an *Oratorium im Geiste und in der Manier Händels* (Oratorio in the spirit and manner of Handel). There was no need for the composer to be concerned about funding, as this was guaranteed by the Gesellschaft der Associierten Cavaliers, a club of wealthy aristocratic music-lovers. The baron himself adapted the text that Haydn had brought back from England into a full-fledged libretto, in which passages from John Milton's epic poem *Paradise Lost* are interwoven with fragments from the *Book of Genesis* and the *Book of Psalms*.

Anyone who leafs through the score of *Die Schöpfung* will be struck by the work's balanced tripartite structure. In the first two parts, the archangels Raphael, Uriel and Gabriel sing the praises of the six days of the Creation in a succession of recitatives and arias. Each day concludes with a grandiose chorus of praise, for which Haydn audibly drew inspiration from Handel's imposing choral style.

In the last part of *Die Schöpfung* the focus shifts to Adam and Eve. Of particular note is the optimistic tone employed here. The Fall of Man, an important theme in the *Book of Genesis* as well as in *Paradise Lost*, is referred to only tangentially. In a recitative of barely seven bars, Uriel warns: 'O glücklich Paar, und glücklich immerfort, / Wenn falscher Wahn euch nicht verführt / Noch mehr zu wünschen, als ihr habt, / Und mehr zu wissen, als ihr sollt.' (O happy pair, and always happy yet, / if not misled by false conceit / ye strive at more as granted is, / and more to know as know ye should!)

What prevails is the portrayal of humankind from the aria *Mit Würd und Hoheit angetan* (In native worth and honour clad). Wholly in keeping with

the enlightened zeitgeist of the 18th century, humankind is presented as the undisputed crowning glory of God's creation, as a rational, wise and virtuous being who lives in perfect harmony with an orderly cosmos.

In his film, Rosefeldt searches for an antithesis to that enlightened view of humankind and creation. His images form a mirror that bends the divine perspective of Haydn's oratorio towards a human viewpoint. 'I see an obvious parallel between the Biblical Creation narrative and the human urge to create,' Rosefeldt explains. 'That's why I show remnants of human civilisation in my film. The dilapidated sets of the Atlas Film Studios in Morocco or the industrial ruins in the Ruhr Valley – both are a legacy of the Anthropocene, the epoch in which humankind dominates, controls and shapes the world.'

What interests Rosefeldt in this regard is the retrospective viewpoint. His film plays out after the Anthropocene, in an imaginary future where people wander around in desolate landscapes in chemical-resistant suits. Uriel's warning seems to have been to no avail. Humankind has come to grief on its own techno-scientific haughtiness and returns to take stock, *im Dreck zu wühlen* (to wallow in the mire) for one last time, as Rosefeldt puts it.

SYNOPSIS

EERSTE DEEL

Een daverend akkoord waarin het hele orkest meespeelt lost op in een muzikale oernevel van zoekende motieven en suggesties van toonsoorten. In de orkestrale introductie van *Die Schöpfung* hanteert Joseph Haydn revolutionaire middelen om de chaos van het vroege universum te verklanken: weg zijn de regelmatige fraseringen, weg de klassieke harmonische conventies, weg de in steen gebeitelde traditionele vormen.

In deze schemermuziek flakkert de stem van aartsengel Raphaël op. Hij doet verslag van hoe God de aarde en de hemel schiep, terwijl duisternis over de diepte lag. Het donkere c-klein van het openingsrecitatief slaat plotseling om in een stralend C-groot wanneer God het licht scheidt van de duisternis. 'De eerste dag brak aan. Verwarring wijkt en orde treedt in', jubelen Uriël en de engelen.

In een afwisseling van recitatieven en aria's doen Raphaël, Uriël en Gabriël verslag van hoe God de schepping dag na dag verder ordent. Na het firmament, de wind, de wolken en de regen, vormt hij de zeeën, de bergen en het land. Op de aarde laat hij bloemen, planten en bomen groeien, en aan het hemelgewelf plaatst hij de zon, de maan en de sterren. Na elke scheppingsdag volgt een koorpassage waarin de hemelse engelscharen Gods lof zingen.

TWEDE DEEL

Gabriël beschrijft hoe God op de vijfde dag de levende wezens creëert. In de wateren laat hij de vissen zwemmen en de hemel wijst hij toe aan de vogels, wier gezang weerklinkt in de aria 'Auf starkem Fittiche schwinget sich der Adler stolz'. Op de zesde dag creëert God het leven op het land. In het recitatief 'Gleich öffnet sich der Erde Schoss' zien de 'brullende leeuw', de 'lenige tijger' en het 'edele ros' het levenslicht. Op een pastorale fluitmelodie introduceert Raphaël de grazende runderen en schapen.

Nog altijd schort er iets aan de schepping, namelijk het wezen dat 'Gods werk dankbaar bezielt en zijn goedheid prijst'. Als kroon op zijn werk schept God daarom de mens naar zijn evenbeeld, zoals Uriël bezingt in de aria 'Mit Würd und Hoheit angetan'. Ter afsluiting van het tweede deel klinkt het lofkoor 'Vollendet ist das grosse Werk'.

DERDE DEEL

Na een korte instrumentale inleiding beschrijft Uriël de eerste idyllische dageraad in de Hof van Eden. Onder 'roze wolken' en in de 'reine harmonie' verschijnt het eerste mensenpaar ten tonele. Samen verbazen

Adam en Eva zich over de wereld rondom hen en danken zij God uitvoerig voor het wonder van de schepping en hun geluk. Vervolgens richt Adam zich tot Eva om haar tot zijn vrouw te maken. In het duet 'Holde Gattin, dir zur Seite' bezingt het paar de goddelijke liefde tussen man en vrouw. Nog één keer laat Uriël van zich horen. In een kort recitatief waarschuwt hij voor de zondeval. Het blijft bij een referentie, want in een groots fugatisch slotkoor roemen de engelen nog een laatste keer Gods wonderwerk.

SYNOPSIS

PART ONE

A resounding chord played by the whole orchestra resolves into a musical primordial mist of searching motifs and suggestions of tonalities. In the orchestral introduction to *Die Schöpfung*, Joseph Haydn employs revolutionary means to give voice to the Chaos of the early universe: devoid of regular phrasing, devoid of classical harmonic conventions, devoid of traditional forms set in stone.

The voice of archangel Raphael flickers up amidst this dusky music. He reports how God created Earth and Heaven, while darkness shrouded the depths. The dark C minor of the opening recitative suddenly shifts into a radiant C major when God divides light from darkness. 'The first of days appears. Disorder yields to order the fair place,' Uriel and the angels rejoice.

In alternating recitatives and arias, Raphael, Uriel and Gabriel report how God designs the rest of Creation day after day. After the firmament, the wind, the clouds and the rain, he creates the seas, the mountains and the land. He has the land bring forth flowers, plants and trees, and in the firmament of heaven God sets the sun, the moon and the stars. Every day of the Creation concludes with a choral passage in which the heavenly hosts sing God's praise.

PART TWO

Gabriel describes how God created living beings on the fifth day. In the waters he placed fish to swim and gave the sky to birds, whose song resounds in the aria *Auf starkem Fittiche schwinget sich der Adler stolz* (On mighty pens uplifted soars the eagle aloft). On the sixth day God creates life on earth. In the recitative *Gleich öffnet sich der Erde Schoss* (Straight opening her womb) the 'roaring lion', the 'agile tiger' and

the 'noble steed' see the light of life. To a pastoral flute melody, Raphael introduces the grazing cattle and sheep.

Creation still lacks something, namely a being that 'gratefully looks upon God's work and praises his benevolence'. As the crowning touch on his work, God therefore creates humankind in his image, as Uriel proclaims in the aria *Mit Würd' und Hoheit angetan* (In native worth and honour clad). The resounding chorus of praise *Vollendet ist das grosse Werk* (Achieved is the glorious work) concludes Part Two.

PART THREE

After a short instrumental introduction, Uriel describes the first idyllic dawn in the Garden of Eden. Under a 'rosy mantle' and in 'pure harmony', the first human couple make their entrance. Adam and Eve are both amazed about the world around them and they thank God effusively for the miracle of creation and their joy.

Adam then turns to Eve, to make her his wife. In the duet *Holde Gattin, dir zur Seite* (Sweet companion, at thy side) the couple sings the praises of the divine love between man and woman. Uriel appears one more time with a short recitative in which he warns about the Fall of Man. It remains but a reference, as the angels praise God's miraculous feat one last time in a majestic fugal closing chorus.

LIBRETTO

ERSTER TEIL

EINLEITUNG

Die Vorstellung des Chaos

REZITATIV

Raphael

Im Anfange schuf Gott Himmel
und Erde,
und die Erde war ohne Form und
leer,
und Finsternis war auf der Fläche
der Tiefe.

Chor

Und der Geist Gottes
Schwebte auf der Fläche der
Wasser,
Und Gott sprach: Es werde Licht!
Und es ward Licht.

REZITATIV

Uriel

Und Gott sah das Licht, daß es gut
war, und Gott schied das Licht von
der Finsternis.

ARIE MIT CHOR

Uriel

Nun schwanden vor dem heiligen
Strahle
Des schwarzen Dunkels gräuliche
Schatten:
Der erste Tag entstand.
Verwirrung weicht, und Ordnung
keimt empor.
Erstarrt entflieht der Hölle geister
Schar
In des Abgrunds Tiefen hinab
Zur ewigen Nacht.

Chor

Verzweiflung, Wut und Schrecken
Begleiten ihren Sturz,
Und eine neue Welt
Entspringt auf Gottes Wort.

REZITATIV

Raphael

Und Gott machte das Firmament
und teilte die Wasser,
die unter dem Firmament waren,
von den Gewässern,

EERSTE DEEL

INLEIDING

De voorstelling van de chaos

RECITATIEF

Raphael

In den beginne schiep God hemel
en aarde;
en de aarde was zonder vorm en
leeg;
en duisternis lag op de vlakten der
diepte.

Koor

En Gods Geest zweefde
over de watervlakten.
En God sprak: Het worde licht -
en het werd licht.

RECITATIEF

Uriël

En God zag het licht, dat het
goed was, en God scheidde het
licht van de duisternis.

ARIA MET KOOR

Uriël

Nu vluchtten voor de
heilige stralen de gruwelijke
schaduwen van de zwarte
duisternis;
de eerste dag brak aan.
Verwarring wijkt en orde treedt in.
Ontzet vlucht de massa helse
geesten omlaag in de afgrond
naar de eeuwige nacht.

Koor

Vertwijfeling, schrik en woede
vergezellen hun ondergang,
en een nieuwe wereld ontspringt
op Gods woord.

RECITATIEF

Raphaël

En God maakte het firmament en
scheidde de wateren,
die onder het firmament waren,
van de wateren,

PART ONE

INTRODUCTION

The Representation of Chaos

RECITATIVE

Raphael

In the beginning God created the
Heaven, and the earth; and the
earth was without form and void;
and darkness was upon the face
of the deep.

Chorus

And the Spirit of God moved upon
the face of the waters. And God
said: Let there be Light, and there
was Light.

RECITATIVE

Uriel

And God saw the Light, that it was
good; and God divided the Light
from the darkness.

ARIA WITH CHORUS

Uriel

Now vanish before the holy beams
the gloomy dismal shades of dark;
the first of days appears.
Disorder yields to order the fair
place.
Affrighted fled hell's spirits black
in throngs;
down they sink in the deep of
abyss to endless night.

Chorus

Despairing cursing rage attends
their rapid fall. A new-created
world springs up at God's
command.

RECITATIVE

Raphael

And God made the firmament,
and divided the waters which
were under the firmament from
the waters

die ober dem Firmament waren,
und es ward so.
Da tobten brausend heftige
Stürme; wie Spreu vor
dem Winde, so flogen die Wolken,
die Luft
durchschnitten feurige Blitze und
schrecklich rollten
die Donner umher. Der Flut
entstieg auf sein Geheiß,
der allerquickende Regen, der
allerverheerende
Schauer, der leichte, flockige
Schnee.

CHOR MIT SOPRANSOLO

Gabriel

Mit Staunen sieht das Wunderwerk
Der Himmelsbürger frohe Schar,
Und laut ertönt aus ihren Kehlen
Des Schöpfers Lob,
Das Lob des zweiten Tags.

Chor

Und laut ertönt aus ihren Kehlen
Des Schöpfers Lob,
Das Lob des zweiten Tags.

REZITATIV

Raphael

Und Gott sprach: Es sammle sich
das Wasser
unter dem Himmel zusammen an
einem Platz
und es erscheine das trockne
Land; und es ward so.
Und Gott nannte das trockne
Land 'Erde'
und die Sammlung der Wasser
nannte er 'Meer';
Und Gott sah, daß es gut war.

ARIE

Raphael

Rollend in schäumenden Wellen
Bewegt sich ungestüm das Meer.
Hügel und Felsen erscheinen,
Der Berge Gipfel steigt empor.
Die Fläche, weit gedehnt,
Durchläuft der breite Strom
In mancher Krümme.
Leise rauschend gleitet fort
Im stillen Tal der helle Bach.

die boven het firmament waren;
en zo geschiedde.
Daar woedden hevig bruisende
stormen;
als kaf voor de wind, zo vlogen de
wolken,
vurige flitsen doorkliefdten de
lucht
en verschrikkelijk rolde de donder.
Op Zijn bevel kwam de vloed
opzetten met
verkwikkende regen,
verwoestende windvlagen,
lichte, vlokkige sneeuw.

KOOR MET SOPRAANSOLO

Gabriël

Met bewondering ziet de blijde
schare van engelen het wonder
aan
en luid klinkt uit alle kelen des
Scheppers lof;
de lof van de tweede dag.

Koor

En luid klinkt uit alle kelen des
Scheppers lof;
de lof van de tweede dag.

RECITATIEF

Raphaël

En God sprak: Laat al het water
zich onder de hemel verzamelen
en het droge land verschijnen.
En zo geschiedde.
En God noemde het droge land:
aarde
en het verzamelde water noemde
Hij zee;
en God zag, dat het goed was.

ARIA

Raphaël

Rollend in schuimende golven
beweeft de zee zich onstuimig.
Heuvels en rotsen verschijnen,
de toppen van de bergen rijzen
omhoog. De brede stroom
doorkruist in tal van bochten de
uitgestrekte vlakke. Zacht ruisend
glijdt nu voort in 't stille dal de
heldere beek.

which were above the firmament.
And it was so.
Outrageous storms now dreadful
arose;
as chaff by the winds are impelled
the clouds.
By heaven's fire the sky is
enflamed and awful rolled the
thunders on high.
Now from the floods in steam
ascend reviving showers of rain,
the dreary wasteful hail,
the light and flaky snow.

CHORUS WITH SOPRANO SOLO

Gabriel

The mar'v'lous work beholds
amaz'd
the glorious hierarchy of Heav'n;
and to th' ethereal vaults resound
the praise of God, and of the
second day.

Chorus

And to th' ethereal vaults resound
the praise of God, and of the
second day.

RECITATIVE

Raphael

And God said: Let the waters
under the heaven be gathered
together unto one place, and let
the dry land appear; and it was
so. And God called the dry land:
earth, and the gathering of waters
called he seas; and God saw that
it was good.

ARIA

Raphael

Rolling in foaming billows uplifted
roars the boist'rous sea. Moun-
tains and rocks now emerge; their
tops into the clouds ascend. Thro'
th' open plains outstretching wide
in serpent error rivers flow. Softly
purling glides on
thro' silent vales the limpid brook.

REZITATIV**Gabriel**

Und Gott sprach: Es bringe die Erde Gras hervor, Kräuter, die Samen geben, und Obstbäume, die Früchte bringen ihrer Art gemäß, die ihren Samen in sich selbst haben auf der Erde; und es ward so.

ARIE**Gabriel**

Nun beut die Flur das frische Grün
Dem Auge zur Ergötzung dar.
Den anmutsvollen Blick
Erhöht der Blumen sanfter Schmuck.
Hier duften Kräuter Balsam aus,
Hier sproßt den Wunden Heil.
Die Zweige krümmt der goldnen Früchte Last;
Hier wölbt der Hain zum kühlen Schirme sich,
Den steilen Berg bekrönt ein dichter Wald.

REZITATIV**Uriel**

Und die himmlischen Heerscharen verkündigten den dritten Tag, Gott preisend und sprechend:

Chor

Stimmt an die Saiten, ergreift die Leier,
Laßt euren Lobgesang erschallen!
Frohlocket dem Herrn, dem mächtigen Gott,
Denn er hat Himmel und Erde Bekleidet in herrlicher Pracht!

REZITATIV**Uriel**

Und Gott sprach: Es sei'n Lichten an der Feste des Himmels, um den Tag von der Nacht zu scheiden und Licht auf der Erde zu geben, und es seien diese für Zeichen und für Zeiten und für Tage und für Jahre. Er machte die Sterne gleichfalls.

REZITATIV**Uriel**

In vollem glanze steigt jetzt
Die Sonne strahlend auf,
Ein wonnevoller Bräutigam,
Ein Riese stolz und froh,

RECITATIEF**Gabriël**

En God sprak: Laat de aarde gras voortbrengen, kruiden die zaden geven en bomen die vruchten voortbrengen, elk naar hun aard, die zaden in zichzelf dragen op de aarde; en zo geschiedde.

ARIA**Gabriël**

Het veld met jeugdig groen
getooid, verschijnt nu voor 't
bewonderend oog. En de
betoverende aanblik wordt door
de bloemenpracht verhoogd.
Kruiden geuren als balsem; hier
vinden wonden genezing.
De last van gouden vruchten
kromt de tak. Hier vormt het
woud een koelte-brengend dak en
dicht geboomte versiert de steile
berg.

RECITATIEF**Uriël**

En de hemelse legerscharen kondigen de derde dag aan,
Terwijl zij God prezen en zeiden:

Koor

Stemt nu de snaren, bespeelt de lieren, laat een lofzang weerklinken ter ere van Hem, de machtige God. Want Hij heeft hemel en aarde bekleed met heerlijke pracht.

RECITATIEF**Uriël**

En God sprak: Laten er lichten zijn aan het uitspansel van de hemelen om de dag van de nacht te onderscheiden en licht op de aarde te geven; en laten zij zijn tot tekens en tot tijden, dagen en jaren. En Hij maakte de sterren op dezelfde wijze.

RECITATIEF**Uriël**

In volle luister gaat de zon nu op: een vreugdevolle bruidegom, een trotse reus, die verloopt zijn baan in.

RECITATIVE**Gabriel**

And God said: Let the earth bring forth grass, the herb-yielding seed, and the tree yielding fruit after his kind, whose seed is in itself upon the earth; and it was so.

ARIA**Gabriel**

With verdure clad the fields
appear delightful to the ravished sense; by flowers sweet and gay enhanced is the charming sight. Here vent their fumes the fragrant herbs; here shoots the healing plant. By loads of fruit the expanded boughs are pressed; to shady vaults are bent the tufty groves; the mountain's brow is crowned with closed wood.

RECITATIVE**Uriel**

And the heav'nly host proclaimed the third day, praising God and saying:

Chorus

Awake the harp, the lyre awake!
In shout and joy your voices raise!
In triumph sing the mighty Lord!
For he the heavens and earth has clothed in stately dress.

RECITATIVE**Uriel**

And God said: Let there be lights in the firmament of heaven to divide the day from the night, and to give light upon the earth; and let them be for signs and for seasons, and for days, and for years. He made the stars also.

RECITATIVE**Uriel**

In splendour bright is rising now the sun and darts his rays; an am'rous joyful happy spouse, a giant proud and glad, to run

Zu rennen seine Bahn.
 Mit leisem Gang und sanftem
 Schimmer
 Schleicht der Mond die stille
 Nacht hindurch.
 Den ausgedehnten Himmelsraum
 Ziert ohne Zahl der hellen Sterne
 Gold.
 Und die Söhne Gottes
 Verkündigten den vierten Tag
 Mit himmlischem Gesang,
 Seine Macht ausrufend also:

CHOR MIT SOLI

Chor

Die Himmel erzählen die Ehre
 Gottes,
 Und seiner Hände Werk
 Zeigt an das Firmament.

Gabriel, Uriel, Raphael

Dem kommenden Tage sagt es
 der Tag,
 Die Nacht, die verschwand, der
 folgenden Nacht:

Chor

Die Himmel erzählen die Ehre
 Gottes,
 Und seiner Hände Werk
 Zeigt an das Firmament.

Gabriel, Uriel, Raphael

In alle Welt ergeht das Wort,
 Jedem Ohre klingend,
 Keiner Zunge fremd:

Chor

Die Himmel erzählen die Ehre
 Gottes,
 Und seiner Hände Werk
 Zeigt an das Firmament.

★

Met zachte tred en teder
 schemerlicht schuift de maan nu
 door de stille nacht.
 Talloze gouden sterren versieren
 het heldere firmament
 en de zonen Gods verkondigen
 de vierde dag met hemels
 gezang, terwijl zij Zijn macht als
 volgt verheerlijken:

KOOR MET SOLISTEN

Koor

De hemelen verkondigen
 de lof van God en het firmament
 toont het werk van Zijn handen.

Gabriël, Uriël, Raphaël

De stervende dag vertelt het de
 komende dag;
 de nacht, die verdween,
 de volgende nacht.

Koor

De hemelen verkondigen
 de lof van God en het firmament
 toont het werk van Zijn handen.

Gabriël, Uriël, Raphaël

Door heel de wereld gaat het
 woord,
 weerklinkt in ieder oor en is voor
 geen mond onbekend.

Koor

De hemelen verkondigen
 de lof van God en het firmament
 toont het werk van Zijn handen.

★

his measur'd course. With softer
 beams and milder light steps on
 the silver moon through silent
 night. The space immense of th'
 azure sky innum'rous host of diant
 orbs adorns. And the sons of God
 announced the fourth day in song
 divine, proclaiming thus his power:

CHORUS WITH SOLOISTS

Chorus

The heavens are telling the glory
 of God.
 The wonder of his works displays
 the firmament.

Gabriel, Uriel, Raphael

To day, that is coming, speaks it
 the day;
 the night, that is gone, to
 following night.

Chorus

The heavens are telling the glory
 of God.
 The wonder of works displays the
 firmament.

Gabriel, Uriel, Raphael

In all the land resounds the word,
 never unperceived, ever
 understood.

Chorus

The heavens are telling the glory
 of God.
 The wonder of his works displays
 the firmament.

★

ZWEITER TEIL

REZITATIV

Gabriel

Und Gott sprach: Es bringe
das Wasser in der Fülle hervor
webende Geschöpfe, die Leben
haben, und Vögel, die über
der Erde fliegen mögen in dem
offenen Firmamente des Himmels.

ARIE

Gabriel

Auf starkem Fittiche
Schwinget sich der Adler stolz
Und teilet die Luft
Im schnellsten Fluge
Zur Sonne hin.
Den Morgen grüßt
Der Lerche frohes Lied,
Und Liebe girrt
Das zarte Taubenpaar.
Aus jedem Busch und Hain
erschallt
Der Nachtigallen süße Kehle.
Noch drückte Gram nicht ihre
Brust,
Noch war zur Klage nicht
gestimmt
Ihr reizender Gesang.

REZITATIV

Raphael

Und Gott schuf große Walfische
und ein jedes lebende Geschöpf,
das sich bewegt,
und Gott segnete sie, sprechend:
Seid fruchtbar alle, mehret euch,
Bewohner der Luft, vermehret
euch
Und singt auf jedem Aste!
Mehret euch, ihr Flutenbewohner,
Und füllet jede Tiefe!
Seid fruchtbar, wachset, mehret
euch, Erfreuet euch in eurem Gott!

REZITATIV

Raphael

Und die Engel rührten ihren
unsterblichen Harfen
und sangen die Wunder des
fünften Tags.

TWEEDE DEEL

RECITATIEF

Gabriël

En God sprak: Laat de waters
nu gevuld zijn met een overvloed
van levende schepselen; en laten
er vogels zijn die boven de aarde
vliegen in het open firmament
van de hemel.

ARIA

Gabriël

Op sterke vleugels stijgt de
adelaar trots omhoog en klieft de
lucht in snelle vlucht naar de zon.
Het vrolijke lied van de leeuwerik
begroet de morgen en liefdevol
koert het vriendelijke duivenpaar.
Uit ieder bosje, elke heg, klinkt
het lieflijk gezang van de
nachtgalen.
Nog werd hun adem niet
beklemd, nog werd hun gezang
niet door jammerklachten
ontstemd.

RECITATIEF

Raphaël

En God schiep grote walvissen
en alle levende schepselen, die
zich bewegen en God zegende ze
en sprak: Wees vruchtbaar, alle,
en vermenigvuldigt u. Bewoners
van de lucht, vermenigvuldigt
u en zing op elke tak!
Vermenigvuldigt
u, waterbewoners, en
vult alle zeeën. Wees vruchtbaar,
groeit, vermenigvuldigt u;
verheugt u in uw God!

RECITATIEF

Raphaël

En de engelen bespeelden de
hemelse harpen en bezongen de
wonderen van de vijfde dag.

PART TWO

RECITATIVE

Gabriel

And God said: Let the waters
bring forth abundantly the moving
creature that hath life, and fowl,
that may fly above the earth in
the open firmament of heaven.

ARIA

Gabriel

On mighty pens uplifted soars
the eagle aloft, and cleaves the
air in swiftest flight to the blazing
sun. His welcome bids to morn
the merry lark, and cooing, calls
the tender dove his mate. From
ev'ry bush and grove resound the
nightingale's delightful notes. No
grief affected yet her breast, nor
to a mournful tale were tun'd her
soft enchanting lays.

RECITATIVE

Raphael

And God created great whales,
and ev'ry living creature that
moveth. And God blessed them,
saying: Be fruitful all, and multiply!
Ye winged tribes, be multiply'd
and sing on ev'ry tree! Multiply,
ye finny tribes, and fill each
wat'ry deep! Be fruitful, grow, and
multiply! And in your God and
Lord rejoice!

RECITATIVE

Raphael

And the angels struck their
immortal harps and the wonders
of the fifth day sung.

TERZETT**Gabriel**

In holder Anmut stehn,
Mit jungem Grün geschmückt,
Die wogigten Hügel da.
Aus ihren Adern quillt
In fließendem Kristall
Der kühlende Bach hervor.

Uriel

In frohen Kreisen schwebt,
Sich wiegend in der Luft,
Der munteren Vögel Schar.
Den bunten Federglanz
Erhöht im Wechselflug
Das goldene Sonnenlicht.

Raphael

Das helle Naß durchblitzt
Der Fisch und windet sich
Im steten Gewühl umher.
Vom tiefsten Meeresgrund
Wälzet sich Leviathan
Auf schäumender Well' empor.

Gabriel, Uriel, Raphael

Wie viel sind deiner Werke, o Gott!
Wer fasset ihre Zahl?
Wer, o Gott! Wer fasset ihre Zahl?

CHOR MIT SOLI**Chor**

Der Herr ist groß in seiner Macht,
Und ewig bleibt sein Ruhm.

REZITATIV**Raphael**

Und Gott sprach: Es bringe die
Erde hervor lebende Geschöpfe
nach ihrer Art: Vieh und
kriechendes Gewürm und Tiere der
Erde nach ihren Gattungen.

REZITATIV**Raphael**

Gleich öffnet sich der Erde Schoß
Und sie gebiert auf Gottes Wort
Geschöpfe jeder Art,
In vollem Wuchs und ohne Zahl.
Vor Freude brüllend steht der
Löwe da.
Hier schießt der gelenkige Tiger
empor.
Das zackige Haupt erhebt der
schnelle Hirsch.
Mit fliegender Mähne springt und
wieh't

TERZET**Gabriël**

In volle weelde staat, getooid
met jeugdig groen, de golvende
heuvelrij. En uit hun aderen borre-
lende koele beekjes als vloeiend
kristal.

Uriël

In tal van groepen zweeft,
zacht drijvend in de lucht, de
vrolijke schare vogels; het gouden
zonnelicht verhoogt in haar
vlucht de bonte verenpracht.

Raphaël

In de heldere stroom krioelen tal
van vissen bedrijvig door elkaar.
Vanuit de diepste zee rijst zich
Leviathan op, op schuimende
golven.

Gabriël, Uriël, Raphaël

Hoe groot in aantal zijn Uw wer-
ken, o God!
Wie telt hun aantal? Wie, o God?

KOOR MET SOLISTEN**Gabriel, Uriel, Raphael**

De Heer is groot in Zijn macht en
eeuwig blijft Zijn roem.

RECITATIEF**Raphaël**

En God sprak: Laat de aarde nu
levende schepselen voortbrengen,
elk naar hun aard: vee en
kruipend gedierte en dieren van
de aarde, elk naar hun aard.

RECITATIEF**Raphaël**

De aarde opent zich terstond
en uit haar schoot komt, naar
Gods Woord, 't gehele dierenrijk,
in volle groei en overvloed.
Van vreugde brullend staat daar
de fiere leeuw. De lenige tijger
schiets uit het woud. Het vlugge
hert heft trots het gewei. Met
vliegende manen springt en hin-
nikt vol moed en kracht het edele
ros. Op groene weiden graast
nu reeds het vee in kudden bij

TERZETTO**Gabriel**

Most beautiful appear, with
verdure young adorn'd, the gently
sloping hills. Their narrow sinuous
veins distill in crystal drops the
fountain fresh and bright.

Uriel

In lofty circles play and hover
thro' the sky the cheerful host
of birds. And in the flying whirl,
the glitt'ring plumes are died, as
rainbows, by the sun.

Raphael

See flashing thro' the wet in
thronged swarms the fry on
thousand ways around.
Upheaved from the deep, th'
immense Leviathan sports on the
foaming wave.

Gabriel, Uriel, Raphael

How many are thy works, O God?
Who may their numbers tell? Who,
O God?

CHORUS WITH SOLOISTS**Gabriel, Uriel, Raphael**

The Lord is great and great his
might. His glory lasts for ever and
evermore.

RECITATIVE**Raphael**

And God said: Let the earth bring
forth the living creature after his
kind; cattle and creeping thing,
and beasts of the earth after their
kind.

RECITATIVE**Raphael**

Straight opening her fertile womb,
the earth obey'd the word, and
teem'd creatures numberless, in
perfect forms and fully grown.
Cheerful, roaring, stands the
tawny lion. In sudden leaps the
flexible tiger appears. The nimble
stag bears up his branching head.
With flying mane and fiery look,
impatient neighs the sprightly
steed. The cattle in herds already
seeks his food on fields and

Voll Mut und Kraft das edle Roß.
Auf grünen Matten weidet schon
Das Rind, in Herden abgeteilt.
Die Triften deckt, als wie gesät,
Das wollenreiche, sanfte Schaf.
Wie Staub verbreitet sich
In Schwarm und Wirbel
Das Heer der Insekten.
In langen Zügen kriecht
Am Boden das Gewürm.

ARIE

Raphael

Nun scheint in vollem Glanze der
Himmel,
Nun prangt in ihrem Schmucke
die Erde.
Die Luft erfüllt das leichte
Gefieder,
Das Wasser schwellt der Fische
Gewimmel,
Den Boden drückt der Tiere Last.
Doch war noch alles nicht
vollbracht.
Dem ganzen fehlte das Geschöpf,
Das Gottes Werke dankbar sehn,
Des Herren Güte preisen soll.

REZITATIV

Uriel

Und Gott schuf den Menschen
nach seinem Ebenbilde, nach dem
Ebenbilde Gottes schuf er ihn.
Mann und Weib erschuf er sie. Den
Atem des Lebens hauchte er in
sein Angesicht, und der Mensch
wurde zur lebendigen Seele.

ARIE

Uriel

Mit Würd' und Hoheit angetan,
Mit Schönheit, Stärk' und Mut
begabt,
Gen Himmel aufgerichtet steht
der Mensch,
Ein Mann und König der Natur.
Die breit gewölbt' erhabne Stirn
Verkünd't der Weisheit tiefen Sinn,
Und aus dem hellen Blicke strahlt
Der Geist, des Schöpfers Hauch
und Ebenbild.
An seinen Busen schmieget sich
Für ihn, aus ihm geformt,
Die Gattin, hold und anmutsvoll.
In froher Unschuld lächelt sie,
Des Frühlings reizend Bild,
Ihm Liebe, Glück und Wonne zu.

elkaar. De velden zijn bedekt met
tal van wollige schapen, zacht als
sneeuw. Als stof verspreidt zich
nu in grote zwermen een leger
insecten. In lange rijen kruipen
wormen op de grond.

ARIA

Raphaël

Nu schittert in volle luister de
hemel, nu prijkt in al haar pracht
de aarde. De lucht is vol van
vrolijk gefladder, het water is vol
leven met het gewemel van vissen;
de aarde met talrijke dieren. Toch
was alles nog niet volbracht. Aan
het geheel ontbrak nu nog de
mens, die Gods wonderen dank-
baar aanziet, die de grootheid
van de Heer prijzen kan.

RECITATIEF

Uriël

En God schiep de mens naar Zijn
evenbeeld, naar het evenbeeld
van God schiep Hij hen.
Man en vrouw schiep Hij; de adem
van het leven blies Hij in zijn
aangezicht, en de mens werd tot
een levende ziel.

ARIA

Uriël

Met waardigheid en elegantie
bekleed, met schoonheid, kracht
en moed begiftigd, rechtop, staat
daar de mens, man en koning
der natuur. Het breed gewelfde
voorhoofd verraaft zijn verstand,
vol diepzinnige wijsheid en uit
zijn heldere blik straalt de geest,
adem en evenbeeld van zijn
Schepper. Aan zijn borst vlijt
zich, voor hem, uit hem gevormd,
de vrouw, teer en
bekoortlijk. In blijde onschuld
glimlacht zij, vol liefde, geluk
en vreugde, als een betoverend
lentebeeld.

meadows green. And o'er the
ground, as plants, are spread the
fleece, meek and bleating flock.
Unnumber'd as the sands in whirls
arose the host of insects. In long
dimension creeps with sinuous
trace the worm.

ARIA

Raphael

Now heav'n in fullest glory shone;
earth smiles in all her rich attire.
The room of air with fowl is fill'd;
the water swell'd by shoals of
fish; by heavy beasts the ground
is trod. But all the work was not
complete. There wanted yet that
wond'rous being, that grateful
should God's power admire, with
heart and voice his goodness
praise.

RECITATIVE

Uriel

And God created man in his
own image. In the image of God
created he him.
Male and female created he
them. He breathed into his nostrils
the breath of life, and man
became a living soul.

ARIA

Uriel

In native worth and honor clad,
with beauty, courage, strength
adorn'd, to heav'n erect and tall,
he stands a man, the Lord and
King of nature all.
The large and arched front
sublime of wisdom deep declares
the seat. And in his eyes with
brightness shines the soul, the
breath and image of his God.
With fondness leans upon his
breast a partner for him form'd, a
woman fair and graceful spouse.
Her softly smiling virgin looks, of
flow'ry spring the mirror, bespeak
him love, and joy, and bliss.

REZITATIV

Raphael

Und Gott sah jedes Ding, was er gemacht hatte; und es war sehr gut. Und der himmlische Chor feierte das Ende des sechsten Tages mit lautem Gesang

Chor

Vollendet ist das große Werk,
Der Schöpfer sieht's und freuet sich.
Auch unsre Freund' erschalle laut,
Des Herren Lob sei unser Lied!

TERZETT

Gabriel, Uriel

Zu dir, o Herr, blickt alles auf.
Um Speise fleht dich alles an.
Du öffnest deine Hand,
Gesättigt werden sie.

Raphael

Du wendest ab dein Angesicht,
Da bebet alles und erstarrt.
Du nimmst den Odem weg,
In Staub zerfallen sie.

Gabriel, Uriel, Raphael

Den Odem hauchst du wieder aus,
Und neues Leben sproßt hervor.
Verjüngt ist die Gestalt der Erd'
An Reiz und Kraft.

Chor

Vollendet ist das große Werk,
Des Herren Lob sei unser Lied!
Alles lobe seinen Namen,
Denn er allein ist hoch erhaben!
Alleluja! Alleluja!

★

RECITATIEF

Raphaël

En God zag ieder ding, dat Hij gemaakt had en het was zeer goed; en het hemelse koor vierde het einde van de zesde dag met jubelend gezang.

Koor

Voltooid is nu het grote werk,
met vreugde ziet de Schepper 't aan. Ook onze vreugd weerklinkt en de lof van de Heer bezingen wij!

TERZET

Gabriël, Uriël

Naar U, o Heer, kijkt alles op:
om voedsel smeken
allen U; Gij opent Uw hand,
verzadigd worden zij.

Raphaël

Gij keert van hen Uw aangezicht; dan siddert alles en verstijft. Gij neemt hun adem weg, tot stof vervallen zij.

Gabriël, Uriël, Raphaël

De adem blaast Gij weder in en wekt nieuw leven overal; herboren is de aarde, vervuld van nieuwe kracht.

Koor

Voltooid is nu het grote werk; laat ons lied de Heer prijzen. Laat alles Zijn naam loven, want Hij alleen is de Verhevene. Halleluja! Halleluja!

★

RECITATIVE

Raphael

And God saw ev'ry thing that he had made; and behold, it was very good; and the heavenly choir in song divine thus closed the sixth day.

Chorus

Achieved is the glorious work; the Lord beholds it and is pleas'd. In lofty strains let us rejoice! Our song let be the praise of God.

TERZETTO

Gabriel, Uriel

On thee each living soul awaits; from thee, O Lord, they beg their meat. Thou openest thy hand, and sated all they are.

Raphael

But as to them thy face is hid, with sudden terror they are struck. Thou tak'st their breath away; they vanish into dust.

Gabriel, Uriel, Raphael

Thou lett'st thy breath go forth again, and life with vigor fresh returns. Revived earth unfolds new force and new delights.

Chorus

Achieved is the glorious work. Our song let be the praise of God. Glory to his name forever; he sole on high exalted reigns, alleluia.

★

DRITTER TEIL

REZITATIV

Uriel

Aus Rosenwolken bricht,
Geweckt durch süßen Klang,
Der Morgen jung und schön.
Vom himmlischen Gewölbe
Strömt reine Harmonie
Zur Erde hinab.
Seht das beglückte Paar,
Wie Hand in Hand es geht!
Aus ihren Blicken strahlt
Des heißen Danks Gefühl.
Bald singt in lautem Ton
Ihr Mund des Schöpfers Lob;
Lafßt unsre Stimme dann
Sich mengen in ihr Lied.

DUETT MIT CHOR

Eve und Adam

Von deiner Güte, o Herr und Gott,
Ist Erd' und Himmel voll.
Die Welt, so groß, so wunderbar,
Ist deiner Hände Werk.

Chor

Ge segnet sei des Herren Macht,
Sein Lob erschall' in Ewigkeit.

Adam

Der Sterne hellster, o wie schön
Verkündest du den Tag!
Wie schmückst du ihn, o Sonne du,
Des Weltalls Seel' und Aug'!

Chor

Macht kund auf eurer weiten Bahn
Des Herren Macht und seinen
Ruhm!

Eve

Und du, der Nächte Zierd' und
Trost,
Und all das strahlend' Heer,
Verbreitet überall sein Lob
In euerm Chorgesang.

Adam

Ihr Elemente, deren Kraft
Stets neue Formen zeugt,
Ihr Dünst' und Nebel,
Die der Wind versammelt und
vertreibt.

DERDE DEEL

RECITATIEF

Uriël

Door rozenwolken breekt, gewekt
door zoete klank, de morgen
jong en schoon. Uit hemelse
gewelven stroomt reine harmonie
de aarde toe. Ziet het gelukkig
paar, hoe het hand in hand gaat.
Uit hun ogen straalt het warme
dankgevoel. Straks zingt op luide
toon hun mond de lof van hun
Schepper. Laten onze stemmen
dan zich vermengen met hun
lied.

DUET MET KOOR

Adam en Eva

Van Uwe goedheid,
o Heer en God zijn aarde en
hemel vol; 't heelal, zo groot, vol
wonderen, is het werk van Uw
handen.

Koor

Gezegend zij de macht
van de Heer. Laat Zijn lof in
eeuwigheid weerklinken!

Adam

Gij helderste van de sterren,
hoe schoon kondigt Gij de dag
aan!
Hoe prijkt ge daar, o zon, ziel en
oog van de wereld!

Koor

Vertel langs je gehele baan van
's Heren macht en van Zijn roem.

Eva

En jij, sieraad en troost in
de nacht en het gehele leger van
sterren: verkondigt overal Zijn
lof in uw koorzang!

Adam

Gij elementen, die door
kracht steeds nieuwe vormen
wekt, jij, damp en nevel, die de
wind verzamelt en verdrijft.

PART THREE

RECITATIVE

Uriel

In rosy mantle appears, by tunes
sweet awak'd, the morning young
and fair. From the celestial vaults
pure harmony descends on
ravished earth. Behold the blissful
pair, where hand in hand they go!
Their flaming looks express what
feels the grateful heart. A louder
praise of God their lips shall utter
soon. Then let our voices ring,
united with their song.

DUET WITH CHORUS

Eve and Adam

By thee with bliss, O bounteous
Lord, the heav'n and earth are
stor'd. This world, so great, so
wonderful, thy mighty hand has
fram'd.

Chorus

For ever blessed be his pow'r.
His name be ever magnified!

Adam

Of stars the fairest, O how sweet
thy smile at dawning morn! How
brighten'st thou, O Sun, the day,
thou eye and soul of all!

Chorus

Proclaim in your extended course
th' almighty pow'r and praise of
God!

Eve

And thou, that rul'st the silent
night, and all ye starry host,
spread wide and ev'ry where his
praise in choral songs about.

Adam

Ye strong and comb'rous
elements, who ceaseless changes
make, ye dusky mists and dewy
streams that rise and fall thro'
th' air.

Eva , Adam und Chor

Lobsinget alle Gott, dem Herrn!
 Lobsinget alle Gott, dem Herrn!
 Groß wie sein Nam' ist seine
 Macht.

Eva

Sanft rauschend lobt, o Quellen,
 ihn!
 Den Wipfel neigt, ihr Bäum'!
 Ihr Pflanzen duftet, Blumen
 haucht Ihm euern Wohlgeruch!

Adam

Ihr, deren Pfad die Höh'n erklimmt,
 Und ihr, die niedrig kriecht,
 Ihr, deren Flug die Luft
 durchschneid't,
 Und ihr im tiefen Naß

Adam und Eva

Ihr Tiere, preiset alle Gott!

Chor

Ihr Tiere, preiset alle Gott!
 Ihn lobe, was nur Odem hat!

Adam und Eva

Ihr dunklen Hain', ihr Berg' und
 Tal',
 Ihr Zeugen unsres Danks,
 Ertönen sollt ihr früh und spät
 Von unserm Lobgesang.

Chor

Heil dir, o Gott, o Schöpfer, Heil!
 Aus deinem Wort entstand die
 Welt,
 Dich beten Erd' und Himmel an,
 Wir preisen dich in Ewigkeit!

REZITATIV**Adam**

Nun ist die erste Pflicht erfüllt,
 Dem Schöpfer haben wir gedankt.
 Nun folge mir, Gefährtin meines
 Lebens!
 Ich leite dich, und jeder Schritt
 Weckt neue Freud' in unsrer Brust,
 Zeigt Wunder überall.
 Erkennen sollst du dann,
 Welch unaussprechlich Glück
 Der Herr uns zugedacht.
 Ihn preisen immerdar,
 Ihm weihen Herz und Sinn.
 Komm, folge mir, ich leite dich.

Eva, Adam en Koor

Komt, looft nu allen, God de Heer!
 Komt, looft nu allen, God de Heer!
 Groot als Zijn naam is Zijn macht.

Eva

Prijst hem, o zacht ruisende
 bronnen en bomen neigt
 uw top; gij planten, kruiden,
 bloemen, brengt Hem uw zoetste
 geur!

Adam

Gij, die op hoge paden
 klimt, en gij, die kruipt op aarde,
 gij, die zo fier de lucht doorklieft,
 en gij, die stromen klieft.

Adam en Eva

Gij dieren, prijst nu allen God!

Koor

Gij dieren, prijst nu allen God;
 looft Hem al wat maar adem
 heeft!

Adam en Eva

Gij, donker woud, gij berg en
 dal, getuigt van onze dank.
 Weerklinken zult gij vroeg en laat
 van onze liederen, God ter eer.

Koor

Wees gegroet, o God,
 o Schepper, wees gegroet! De
 wereld ontstond op Uw bevel.
 Hemel en aarde aanbidden U.
 Wij prijzen U in eeuwigheid!

RECITATIEF**Adam**

Nu is onze eerste plicht
 vervuld; de Schepper brachten
 wij onze dank. Kom, volg mij
 nu, mijn levensgezellin! Ik leid u
 thans, en iedere stap wekt nieuwe
 vreugde in ons gemoed, brengt
 nieuwe wonderen aan.
 Begrijpen zult gij dan, welk
 overgroot geluk de Heer ons heeft
 gebracht;
 God prijzen wij altijd, aan Hem
 wijden wij ons hart.
 Kom, volg mij! Ik zal u leiden.

Eve, Adam and Chorus

Resound the praise of God our Lord!
 Resound the praise of God our Lord!
 Great is his name, and great his
 might.

Eve

Ye purling fountains, tune his
 priase, and wave your tops, ye
 pines! Ye plants, exhale, ye flowers
 breathe at him your balmy scent!

Adam

Ye, that on mountains stately
 tread, and ye, that lowly creep; ye
 birds that sing at heaven's gate,
 and ye, that swim the stream.

Adam and Eve

Ye living souls, extol the Lord!

Chorus

Ye living souls, extol the Lord!
 Him celebrate, him magnify!

Adam and Eve

Ye vallies, hills, and shady woods,
 our raptur'd notes ye heard; from
 morn till ev'n you shall repeat our
 grateful hymns of praise!

Chorus

Hail, bounteous Lord! Almighty,
 hail! Thy word call'd forth this
 wond'rous frame.
 Thy pow'r adore the heav'n and
 earth. We praise thee now and
 evermore!

RECITATIVE**Adam**

Our duty we performed now, in
 off'ring up to God our thanks. Now
 follow me, dear partner of my life!
 Thy guide I'll be, and and ev'ry
 step pours new delight into our
 breast, shews wonders ev'ry where.
 Then may'st thou feel and know
 the high degree of bliss the Lord
 allotted us, and with devoted heart
 his bounty celebrate. Come, follow
 me! Thy guide I'll be.

Eva

O du, für den ich ward!
 Mein Schirm, mein Schild, mein All!
 Dein Will' ist mir Gesetz.
 So hat's der Herr bestimmt,
 Und dir gehorchen bringt
 Mir Freude, Glück und Ruhm.

DUETT**Adam**

Holde Gattin, dir zur Seite
 Fließen sanft die Stunden hin.
 Jeder Augenblick ist Wonne,
 Keine Sorge trübet sie.

Eva

Teurer Gatte, dir zur Seite,
 Schwimmt in Freuden mir das Herz.
 Dir gewidmet ist mein Leben,
 Deine Liebe sei mein Lohn.

Adam

Der tauende Morgen,
 O wie ermuntert er!

Eva

Die Kühle des Abends,
 O wie erquicket sie!

Adam

Wie labend ist
 Der runden Früchte Saft!

Eva

Wie reizend ist
 Der Blumen süßer Duft!

Adam und Eva

Doch ohne dich, was wäre mir
 Der Morgentau,
 Der Abendhauch,
 Der Früchte Saft,
 Der Blumen Duft.
 Mit dir erhöht sich jede Freude,
 Mit dir genieß ich doppelt sie,
 Mit dir ist Seligkeit das Leben,
 Dir sei es ganz geweiht!

REZITATIV**Uriel**

O glücklich Paar, und glücklich
 immerfort,
 Wenn falscher Wahn euch nicht
 verführt,
 Noch mehr zu wünschen als ihr
 habt,
 Und mehr zu wissen als ihr sollt!

Eva

O gij, voor wie ik werd!
 Mijn steun, mijn schild, mijn all!
 Uw wil is voor mij wet. Dat heeft
 de Heer bepaald. En u te volgen
 geeft mij vreugde en geluk.

DUET**Adam**

Lieve vrouw, aan uw
 zijde vliegen zacht de uren heen.
 Ieder ogenblik is zaligheid, geen
 zorgen kwellen ons.

Eva

Liefste man, aan uw zijde zwelt
 van vreugde mij het hart. Aan u is
 mijn leven gewijd; laat uw liefde
 mijn beloning zijn.

Adam

De dauw van de morgen,
 o hoe verheugt hij ons!

Eva

De koelte van de avond,
 o hoe verkwikt zij ons!

Adam

Hoe wordt door het sap
 van vruchten onze dorst geleest!

Eva

Wat heerlijk is de zoete
 bloemengeur!

Adam en Eva

Maar wat zou,
 zonder u, voor mij zijn:
 de morgendauw, de avondwind,
 het sap der vruchten, de bloemen-
 geur?
 Met u wordt groter elke vreugde,
 met u verdubbelt het genot,
 met u is zaligheid het leven.
 Laat het geheel U toegewijd zijn!

RECITATIEF**Uriël**

Gelukkig paar, moge uw geluk
 steeds bloeien. Laat geen valse
 waan u verleiden om meer te
 wensen dan u hebt en meer te
 weten dan u is toegestaan!

Eve

O thou for whom I am! My help,
 my shield, my all! Thy will is law to
 me. So God, our Lord, ordains, and
 from obedience grows my pride
 and happiness.

DUET**Adam**

Graceful consort! At thy side
 softly fly the golden hours. Ev'ry
 moment brings new rapture, ev'ry
 care is put to rest.

Eve

Spouse adored! At thy side purest
 joys o'erflow the heart. Life and all
 I am is thine; my reward thy love
 shall be.

Adam

The dew-dropping morn, O how
 she quickens all!

Eve

The coolness of ev'n, O how she
 all restores!

Adam

How grateful is of fruits the savour
 sweet!

Eve

How pleasing is of fragrant bloom
 the smell!

Adam and Eve

But, without thee, what is to me
 the morning dew, the breath
 of even, the sav'ry fruit, the
 fragrant bloom? With thee is
 ev'ry joy enhanced, with thee
 delight is ever new; with thee is
 life incessant bliss; thine it whole
 shall be!

RECITATIVE**Uriel**

O happy pair, and always happy
 yet, if not, misled by false conceit,
 ye strive at more, as granted is,
 and more to know, as know ye
 should!

CHOR MIT TERZETT

Singt dem Herren alle Stimmen!
Dankt ihm alle seine Werke!
Laßt zu Ehren seines Namens
Lob im Wettgesang erschallen!
Des Herren Ruhm, er bleibt in
Ewigkeit!
Amen! Amen!
Singt dem Herren alle Stimmen!
Des Herren Ruhm ...
Amen! Amen!

KOOR MET TERZET

Looft de Heer, alle stemmen!
Dankt Hem voor al Zijn werken!
Laat tot eer van Zijn naam overal
de lofzangen weerklinken!
De roem des Heren blijft in
eeuwigheid!
Amen! Amen!
Looft de Heer, alle stemmen!
De roem des Heren ...
Amen! Amen!

CHORUS WITH TERZETTO

Sing the Lord, ye voices all!
Utter thanks ye all his works!
Celebrate his pow'r and glory!
Let his name resound on high!
The Lord is great, his praise shall
last for aye. Amen! Amen!
ing the Lord, ye voices all!
The Lord is great ...
Amen! Amen!

OVER DE ARTIESTEN

René Jacobs (1946) heeft een prominente positie in de wereld van barokke en klassieke vocale muziek. Hij heeft meer dan tweehonderd zestig opnames op zijn naam staan en een indrukwekkende carrière opgebouwd als zanger, dirigent, onderzoeker en docent. Hij begon zijn muzikale vorming als koorzanger in de Sint-Baafskathedraal van zijn geboortestad Gent. Tijdens zijn universitaire studie klassieke filologie bleef hij als zanger actief. Ontmoetingen met Alfred Deller, Gustav Leonhardt en de gebroeders Sigiswald en Wieland Kuijken inspireerden hem tot een carrière als countertenor, gespecialiseerd in barokmuziek. Al snel bouwde hij een reputatie op als een van de meest vooraanstaande zangers van zijn tijd. Vanuit zijn passie voor de barokke vocale muziek en het operarepertoire richtte Jacobs in 1977 Concerto Vocale op. Hiermee realiseerde hij een prijswinnende opnamereeks bij Harmonia Mundi, waaronder veel wereldpremières werden uitgebracht. Zijn debuut als operadirigent maakte Jacobs in 1983 met de productie van Antonio Cesti's *Orontea* op de Innsbrucker Festwochen, het festival waar hij van 1997 tot 2009 de functie van artistiek directeur bekleedde. Zijn lange en succesvolle samenwerkingen met de Berlin Staatsoper Unter den Linden als gastdirigent (sinds 1992), Theater an der Wien (sinds 2006), Théâtre Royal de la Monnaie in Brussel en andere toonaangevende internationale podia en festivals stelden hem in staat alles te dirigeren, van vroege barok tot Rossini en van de meeste onbekende tot de beroemdste opera's. Kenmerkend voor Jacobs' dirigentschap

is zijn pioniersgeest. Zijn grondige studie van historische bronnen resulteert vaak in uitzonderlijke interpretaties die opvallen door een samenballing van kennis en muzikaal instinct. Bijvoorbeeld zijn internationaal hoog aangeschreven opnames van Mozarts opera's. Jacobs' *Nozze di Figaro* won een Grammy voor beste opera. Het Britse *Gramophone Magazine* schreef vervolgens: 'René Jacobs' Mozart-serie is een van de opgenomen wonderen van onze tijd.' Zijn opname van J.S. Bachs *Matthäus Passion* (Echo Klassik Award 2014 in Duitsland) werd gevierd als 'een nieuwe standaard' in de lange opnamegeschiedenis van dit werk. Zijn nieuwste opnames zijn: Mozarts *Entführung aus dem Serail* in 2015 (Caecilia Award voor beste opera) en Johann Sebastian Bachs *Johannes Passion* in maart 2016. René Jacobs is benoemd tot Doctor Honoris Causa van de Universiteit van Gent en heeft de meeste belangrijke prijzen van internationale critici mogen ontvangen. Op het Holland Festival dirigeerde hij in 2010 Francesco Cui's *Don Chisciotte in Sierra Morena* en in 2014 Händels *Orlando*.

Het werk van **Julian Rosefeldt** (1965) bestaat hoofdzakelijk uit film- en video-installaties in verschillende stijlen: van documentaire tot theatraal narratief. Ook regisseerde hij diverse video's voor muziek(theater)producties. Naast zijn film bij Haydn's *Die Schöpfung*, maakte hij eerder beelden bij onder meer *The City / The Cut* (2008) van Martin Crimp en Mark Ravenhill, en *Electronic City* (2004) van Falk Richter. Typerend voor Rosefeldts muziekfilms is een streven naar een eigenzinnige, niet-lineaire verhouding tussen klank en beeld. 'Ik houd er niet van als de muziek de sfeer van een film te letterlijk illustreert', stelt de filmmaker

in een interview voor de Ruhrtriennale. 'Daarentegen vind ik het prachtig als film de muziek visueel versterkt. In mijn installatie *American Night* zit bijvoorbeeld een scène waarin een pianist in een Western saloon een passage uit Mozarts *Requiem* speelt. Later in de film klinkt een concert-opname van dezelfde muziek, als een echo van de voorgaande scène. Dergelijke principes keren vaker terug in mijn oeuvre.' Rosefeldts werk werd wereldwijd tentoongesteld in verschillende musea en galerieën, en was reeds te zien tijdens diverse internationale filmfestivals. Op dit moment is in Berlijn zijn solo show *Manifesto* te zien: een installatie van dertien films met Cate Blanchett in dertien verschillende rollen.

BIOGRAFIEËN

De Zuid-Koreaanse sopraan **Sunhae Im** zong onder leiding van onder meer Herbert Blomstedt, Frans Brüggen, Philippe Herreweghe, René Jacobs, Ton Koopman, Riccardo Chailly en Iván Fischer. Ze zong werk van Vivaldi, Bach, Gluck, Rameau, Charpentier, Haydn, Schubert, Mahler en Mendelssohn. Als operazangeres was zij onlangs te horen als Dorinda in Händels *Orlando*, Agrippina in Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea* en als Susanna in Mozarts *Le nozze di Figaro*. Ook werkte ze mee aan diverse bekroonde opnamen voor Harmonia Mundi, zoals het *Requiem* van Fauré, Mahlers *Vierde symfonie*, Haydns *Die Schöpfung* en de *Hohe Messe* van Bach.

De Noorse bariton **Johannes Weisser** trad op bij diverse grote operahuizen in Europa, zoals de Staatsoper in Berlijn,

het Theater an der Wien, De Munt/La Monnaie in Brussel en het Théâtre des Champs Elysées te Parijs, waar hij samenwerkte met dirigenten als Philippe Herreweghe, René Jacobs, Tõnu Kaljuste, Ingo Metzmacher, Marc Minkowski, Lars Ulrik Mortensen, Andris Nelsons, Vasily Petrenko en Daniel Reuss. Hij zong onder meer als Guglielmo in *Così fan tutte*, als Papageno in *Die Zauberflöte* en als Schaunard in *La Bohème*. In 2015 was hij bovendien te horen als de Duivel in de wereldpremière van Jüri Reinveres opera *Peer Gynt*. Naast zijn operacarrière is Weisser een veelgevraagd concert- en oratoriumzanger, die thuis is in een breed repertoire van Monteverdi tot Weill.

De Schotse tenor **Thomas Walker** begon zijn muziekstudie als trompettist. Tegelijk was hij actief in verschillende koren en nam hij zanglessen bij Ian Thompson en Peter Alexander Wilson. Hij vervolgde zijn zangstudie aan de Royal College of Music in Londen. Recentelijk zong Walker de titelrol in Rameau's *Platée* en was hij te horen als Don Pedrarias Dávila in Peter Sellars nieuwe productie van Purcells *The Indian Queen* voor de English National Opera. Hij zong in 2015 in Orffs *Carmina Burana* (BBC Proms), Beethovens *Koraalfantasie* en een concertante uitvoering van Poulencs *Les dialogues des carmélites*. Naast een productie van Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea* is Walker dit jaar meerdere keren te horen met dirigent René Jacobs. Buiten de productie van Haydns *Die Schöpfung* werken zij dit seizoen samen in Monteverdi's *Il ritorno d'Ulisse* en de productie van Händels *Alceste* tijdens de Ruhrtriennale.

Collegium Vocale Gent werd in 1970 opgericht door dirigent Philippe Herre-

weghe. Het ensemble vervulde meteen een pioniersrol in de wereld van de oude muziek door nieuwe inzichten uit de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk toe te passen op vocaal repertoire. Dankzij zijn authentieke, tekstgerichte en retorische aanpak, evenals de resulterende transparante klank, groeide het gezelschap uit tot een graag gehoorde gast op grote internationale podia en muziekfestivals. Inmiddels heeft Collegium Vocale Gent zich ontwikkeld tot een flexibel ensemble dat veelvuldig samenwerkt met dirigenten als René Jacobs, Sigiswald Kuijken, Marcus Creed, Edo de Waart en Iván Fischer. In een interview met muziektijdschrift *Luister* motiveerde Herreweghe die keuze als volgt: 'Ik geloof niet meer in de formule van een vast kamerkoor of in de idee dat hetzelfde type zanger qua stem, muzikaliteit en artistieke typologie én Josquin én Bach én Mozart én Brahms kan zingen.' Bijgevolg zoekt Collegium Vocale Gent voor elk project naar een geoptimaliseerde bezetting. Renaissancemuziek wordt uitgevoerd door een ensemble van zes tot twaalf gespecialiseerde zangers. Werk van J.S. Bach, sinds de verzamelde cantatereeks met Harnoncourt en Leonhardt een vaste peiler in het repertoire van het ensemble, zingt het Collegium Vocale Gent bij voorkeur op de wijze zoals de barokmeester zelf in Leipzig werkte: drie zangers per stemgroep die zowel koor- als solopartijen voor hun rekening nemen. Daarnaast legt Collegium Vocale Gent zich de laatste jaren steeds meer toe op het klassieke, romantische en hedendaagse oratoriumrepertoire, waarvoor het een koor van circa vijftig professionele zangers uit heel Europa samenstelde. Collegium Vocale Gent werkt geregeld samen met diverse historisch geïnformeerde ensembles zoals het eigen

barokorkest, het Orchestre des Champs-Élysées, het Freiburger Barockorchester of de Akademie für alte Musik Berlin. Ook organiseerde het projecten met de Filharmonie, het Rotterdams Filharmonisch Orkest, het Budapest Festival Orchestra en het Koninklijk Concertgebouworkest.

B'Rock Orchestra werd opgericht in 2005. Sindsdien streeft het in Gent gevestigde gezelschap naar vernieuwing en verjonging in de wereld van de oude muziek. De internationaal geselecteerde musici zijn gespecialiseerd in de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk en onderscheiden zich door een grote flexibiliteit in repertoire en speelstijl. In zijn programmakeuze verbindt het B'Rock-orkest vaste waarden uit de barokliteratuur met minder gekend repertoire uit de 17e en 18e eeuw. Daarnaast ontwikkelt het gezelschap projecten waarin oude en eigentijdse muziek elkaar ontmoeten en bevruchten. Bijzondere aandacht gaat uit naar creaties van nieuwe muziek op historisch instrumentarium. Ook op het vlak van genre-overschrijdende producties laat het orkest zich niet onbetuigd: oude muziek in combinatie met theater, beeldende kunst en/of video behoort eveneens tot het artistieke DNA. B'Rock doet regelmatig een beroep op toonaangevende gastdirigenten en solisten zoals René Jacobs, Leonardo García Alarcón, Peter Dijkstra, Bejun Mehta, Alexander Melnikov, Kristian Bezuidenhout, Sophie Karthäuser en vele anderen. Het orkest werkt vaak samen met vooraanstaande koren en met De Munt/La Monnaie en Muziektheater Transparant heeft het bovendien structurele partnerships ontwikkeld op het vlak van opera en muziektheater. In 2014 speelde het gezelschap een geraffineerde versie van Händels *Orlando*.

ABOUT THE ARTISTS

With more than 260 recordings to his credit and an intensive career as singer, conductor, scholar and teacher, **René Jacobs** has achieved an eminent position in the field of Baroque and Classical vocal music. He received his early musical education as a choirboy at St Bavo cathedral in his native city of Ghent. Remaining active as a singer during his university studies and degrees in Classical Philology, his encounters with Alfred Deller, Gustav Leonhardt and the Kuijken brothers were to determine his orientation towards

Baroque music and specialization as countertenor, in which he very soon established his reputation as one of the most prominent singers of his time. In 1977 he founded the ensemble Concerto Vocale, exploring 17th century vocal chamber music and operatic repertoire and made a series of impressive recordings for Harmonia Mundi, many of them international award winning and "World Premieres". René Jacobs made his debut as an opera conductor in 1983 with a production of Antonio Cesti's *Orontea* at the Innsbrucker Festwochen, where later he held the position of artistic director from 1997 to 2009. His long and successful collaborations with the Berlin Staatsoper Unter den Linden as principal guest conductor since 1992, Theater an der Wien (Vienna) since 2006, Théâtre Royal de la Monnaie (Brussels) and other leading international stages and festivals have led him to conduct from Early Baroque to Rossini and from most unknown to most famous opera titles. His work as a conductor is distinctive for its pioneering spirit and his deep studies of historical sources have often resulted in outstanding

interpretations remarkable for a unique fusion of scholarship and musical instinct. An example of such is his internationally acclaimed Mozart operas recordings. His *Nozze di Figaro* was rewarded by a Grammy as best opera and the prestigious Gramophone magazine (UK) quoted in an article: 'René Jacobs's Mozart opera series are one of the recorded marvels of our time'. Alongside to his extensive operatic activity, performing sacred music and oratorio on a regular basis has always been a very important part of Jacobs' career. His recording of Bach's *Saint Matthew Passion* (Echo Klassik Award 2014 in Germany) was celebrated as "making reference" in the recording history of this masterwork. His latest recordings are including Mozart's *Entführung aus dem Serail* published in September 2015 (Caecilia award best opera 2015) and Johann Sebastian Bach's *Saint John Passion* (released in 2016). Elected Doctor Honoris Causa at the University of Ghent, René Jacobs has received the most prominent prizes from international Critics. At Holland Festival he has appeared in 2010 conducting Francesco Cesti's *Don Chisciotte in Sierra Morena* and in 2014 with Handel's *Orlando*.

The work of **Julian Rosefeldt** (b. 1965) consists chiefly of film and video installations in styles ranging from documentary to theatrical narrative. He has also directed various videos for music and music theatre productions. Besides his film for Haydn's *Die Schöpfung*, he has provided moving images for *The City / The Cut* (2008) by Martin Crimp and Mark Ravenhill, and for *Electronic City* (2004) by Falk Richter. An idiosyncratic, non-linear relationship between sound and image is typical of Rosefeldt's music films. 'I don't like it when the music illustrates the

atmosphere of a film too literally,' the filmmaker stated in an interview for the Ruhrtriennale. 'On the other hand I love it when the film visually amplifies the music. For example, in my installation *American Night*, there is a scene in which a pianist plays a passage from Mozart's *Requiem* in a saloon in the Wild West. Later in the film you hear a concert recording of the same music, like an echo of the preceding scene. Principles like that return often in my oeuvre.' Rosefeldt's work has been exhibited in various museums and galleries around the world, and presented in various international film festivals. His solo presentation *Manifesto*, an installation of 13 films with Cate Blanchett acting in 13 different roles, is currently on show in Berlin.

BIOGRAPHIES

The South Korean soprano **Sunhae Im** has sung under the direction of Herbert Blomstedt, Frans Brüggen, Philippe Herreweghe, René Jacobs, Ton Koopman, Riccardo Chailly and Iván Fischer. She has performed repertoire by Vivaldi, Bach, Gluck, Rameau, Charpentier, Haydn, Schubert, Mahler and Mendelssohn. As an opera singer she recently appeared as Dorinda in Handel's *Orlando*, Agrippina in Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea* and Susanna in Mozart's *Le nozze di Figaro*. She has also contributed to various award-winning recordings for Harmonia Mundi, including Fauré's *Requiem*, Mahler's *Fourth Symphony*, Haydn's *Die Schöpfung* and Bach's *Hohe Messe*.

The Norwegian baritone **Johannes Weisser** has performed at several major opera houses in Europe, including the

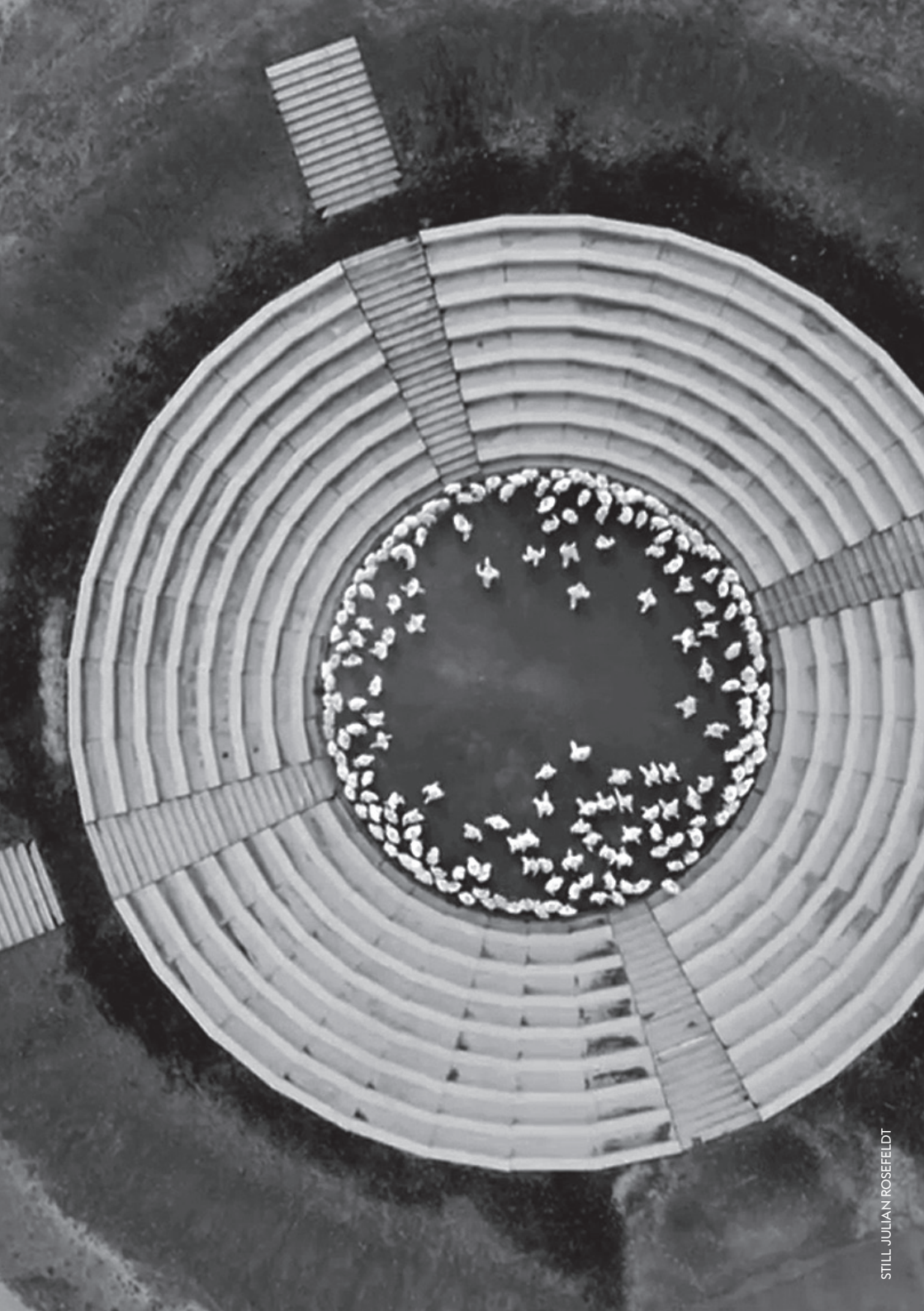
Staatsoper in Berlin, the Theater an der Wien in Vienna, La Monnaie in Brussels and the Théâtre des Champs-Élysées in Paris, where he has worked with conductors such as Philippe Herreweghe, René Jacobs, Tõnu Kaljuste, Ingo Metzmacher, Marc Minkowski, Lars Ulrik Mortensen, Andris Nelsons, Vasily Petrenko and Daniel Barenboim. His roles have included Guglielmo in *Così fan tutte*, Papageno in *Die Zauberflöte* and Schaunard in *La Bohème*. In 2015 he also sang as the Devil in the world premiere of Jüri Reinvere's opera *Peer Gynt*. Alongside his opera career, Weisser is much in demand as a concert and oratorio singer, comfortably tackling a diverse repertoire that ranges from Monteverdi to Weill.

The Scottish tenor **Thomas Walker** began his musical training as a trumpet player. He was also active in various choirs and took singing lessons with Ian Thompson and Peter Alexander Wilson. He continued his vocal training at the Royal College of Music in London. Walker recently sang the title role in Rameau's *Platée* and performed as Don Pedrarias Dávila in Peter Sellars' new production of Purcell's *The Indian Queen* for the English National Opera. In 2015 he sang in Orff's *Carmina Burana* at the BBC Proms, in Beethoven's *Choral Fantasia* and in a concert performance of Poulenc's *Dialogues des Carmélites*. This year Walker will be performing with conductor René Jacobs on several occasions: besides a production of Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea* and this production of Haydn's *Die Schöpfung* at the Holland Festival, they are working together in Monteverdi's *Il ritorno d'Ulisse* and the production of Handel's *Alceste* during the Ruhrtriennale.

Collegium Vocale Gent was founded by conductor Philippe Herreweghe in 1970. The ensemble immediately assumed a trailblazing role in the world of early music by applying new insights from historically-oriented performance practice to the vocal repertoire. Thanks to its authentic, text-focused, oratorical/rhetorical approach and the resulting transparent sound, Collegium Vocale became a welcome guest on major international stages and at music festivals. In the meantime Collegium Vocale Gent has developed into a flexible ensemble that frequently works with conductors such as René Jacobs, Sigiswald Kuijken, Marcus Creed, Edo de Waart and Iván Fischer. In an interview with the Dutch classical music magazine *Luister*, Herreweghe justified that choice: 'I no longer believe in the formula of a chamber choir with permanent members or in the idea that the same type of singer is able to sing Josquin but also Bach, Mozart and Brahms in terms of voice, musicality and artistic approach.' Consequentially, Collegium Vocale Gent chooses the best line-up for each project. It performs Renaissance music with an ensemble of 6 to 12 specialised singers. Collegium prefers to perform work by J.S. Bach, a pillar of the repertoire since their recording of the collected cantata series with Harnoncourt and Leonhardt, in the same way that the Baroque master himself worked in Leipzig: three singers to each part, performing the choral as well as the solo parts. In recent years, Collegium Vocale Gent has increasingly turned its attention to the classical, Romantic and contemporary oratorio repertoire, for which it has assembled a choir of 50 or so professional singers from across Europe. Collegium Vocale Gent frequently works with various historically-oriented ensem-

bles, such as its own Baroque orchestra, the Orchestre des Champs-Élysées, the Freiburg Baroque Orchestra and the Akademie für alte Musik Berlin. It has organised projects with deFilharmonie, the Rotterdams Filharmonisch Orkest, the Budapest Festival Orchestra and the Royal Concertgebouw Orchestra.

The **B'Rock Orchestra** was established in 2005. Since then this Ghent-based ensemble has aimed at bringing innovation and rejuvenation to the world of early music. The international group of musicians is specialised in historically-oriented performance practice and stands out for the tremendous flexibility of its repertoire and playing styles. In its programme choices, the B'Rock Orchestra combines well-known Baroque repertoire with less familiar works from the 17th and 18th centuries. The group additionally devises projects in which early and contemporary music are juxtaposed and cross-fertilised. A particular interest is creating new music on historical instruments. The orchestra also does justice to cross-genre productions: another aspect of its artistic DNA is early music in combination with theatre, visual art and/or video. B'Rock frequently calls in leading guest conductors and soloists, such as René Jacobs, Leonardo García Alarcón, Peter Dijkstra, Bejun Mehta, Alexander Melnikov, Kristian Bezuidenhout, Sophie Karthäuser and many others. The orchestra often works with prominent choirs; moreover, it has developed regular partnerships in the area of opera and music theatre with the De Munt/La Monnaie opera house and Muziektheater Transparant. In 2014 the orchestra presented a sublime version of Handel's *Orlando*.

internationaal
podiumkunsten
amsterdam

4 – 26 juni 2016
download de
app van het festival

HOLLAND FESTIVAL

VRIENDEN

Het Holland Festival heeft het getroffen – met Vrienden die zich betrokken voelen bij kunst, die het werk van artiesten van wereldklasse willen volgen en die het festival steunen in de ambitie om nieuw werk te blijven presenteren, initiëren of (co)produceren. Vrienden vormen het hart van het festival en hun genereuze steun helpt om elk jaar een toonaangevend programma te maken. Het verheugt ons dat we u deze voorstelling mede dankzij de Vrienden van het Holland Festival kunnen tonen.

**Ruth Mackenzie en Annet Lekkerkerker,
directie Holland Festival**

FRIENDS

The Holland Festival is lucky – with Friends who are passionate about art, welcoming to our world class artists, ambitious to help the festival to present, commission and (co)-produce brilliant new work. Friends are the heart of the festival and their generous support helps the festival to create an exciting programme each year. We are delighted to be able to present this performance with support from the Friends of the Holland Festival.

**Ruth Mackenzie and Annet Lekkerkerker,
board Holland Festival**

HOLLAND FESTIVAL 2016

directie

Ruth Mackenzie, *artistiek directeur*
Annet Lekkerkerker, *zakelijk directeur*

raad van toezicht

Martijn Sanders, *voorzitter*
Gert-Jan van den Bergh
Mavis Carrilho
Ben Noteboom
Tom de Swaan

Het programma van het Holland Festival kan alleen tot stand komen door subsidies, bijdragen van sponsors en fondsen en door de gewaardeerde steun van u, ons publiek.

hoofdbegunstiger

Fonds 21

subsiënten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Gemeente Amsterdam

fondsen, sponsors en instellingen

Stichting Ammodo, Rabobank Amsterdam, Stichting Dioraphte, VSBfonds, Hotel Casa400, Turing Foundation, Ernst von Siemens Music Foundation, Fonds Podiumkunsten, Bloomberg, Kempen & Co, European Cultural Foundation, Prins Bernhard Cultuurfonds, Brook Foundation, Westergasfabriek/MeyerBergman, Clifford Chance LLP, Pro Helvetia, WeTransfer, Automobielbedrijf Van Vloten, Goethe-Institut, Lloyd Hotel, Stichting Betrokkenen Stedelijke

Vernieuwing, Het Kersjesfonds, Volkshotel, Amerikaanse Ambassade Den Haag, Institut Français des Pays-Bas, Ambassade van Frankrijk in Nederland, Hofsteestichting

HF Business

Beam Systems, De Nederlandsche Bank N.V., DoubleTree by Hilton, G&S Vastgoed, ING Groep, Loyens & Loeff, Ten Have Change Management, WPG Uitgevers B.V.

mediapartners

NTR, VPRO

board of governors

De genereuze, meerjarige verbintenis van de Governors is van groot belang voor de internationale programmering van het Holland Festival en met name voor het aangaan van internationale coproducties.

G.J. van den Bergh en C. van den Bergh-Raat, Bernard en Ineke Dijkhuizen, Angela en Leendert van Driel, Jeroen Fleming, P. Gerla, H.J. ten Have en G.C. de Rooij, J. Kat en B. Johnson, Ton en Maya Meijer-Bergmans, Françoise van Rappard-Wanninkhof, M. Sanders, A.N. Stoop en S. Hazelhoff, Tom de Swaan, Elise Wessels-van Houdt, H. Wolfert en M. Brinkman

Governors die anoniem wensen te blijven.

hartsvrienden

R.F. van den Bergh, Kommer en Josien Damen, Sabine van Delft-Vroom, Huub A. Doek, J. Fleury, Tex Gunning, V. Halberstadt, Wendy van Ierschoot, Isaïc en Francien Kalisvaart, Giovanna Kampouri Monnas, Luuk H. Karsten, Frans en Willeke Koffrie, Kristine Kohlstrand,

Joost en Marcelle Kuiper, Monique Laenen en Titus Darley, Cees Lafeber, Sijbolt Noorda en Mieke van der Weij, Ben Noteboom, Robert Jan en Mélanie van Ogtrop-Quintes, Marsha Plotnitsky, Pim en Antoinette Polak, Anthony en Melanie Ruys, Patty Voorsmit

beschermers

Lodewijk Baljon en Ineke Hellingman, Irma Boom en Julius Vermeulen, S. Brada, Frans en Dorry Cladder-van Haersolte, J. Docter en E. van Luijk, L. Dommering-van Rongen, E. Granpré Moliere, M. Grotenhuis, E. Horlings, J. Houwert, R. Katwijk, R. Kupers en H. van Eeghen, J. Lauret, A. van der Linden-Taverne, F. Mulder, Adriaan en Glenda Nühn-Morris G. van Oenen, H. Pinkster, H. Sauerwein, R. van Schaik en W. Rutten, K. Tschennett, Wolbert en Barbara Vroom, P. Wakkie, A. van Wassenae, O.L.O. en Tineke de Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven

begunstigers

A. van de Beek en S. van Basten Batenburg, E. Blankenburg, Co Bleeker, A. Boelee, Wim Boerman, K. de Bok, Jan Bouws, E. Bracht, W.L.J. Bröcker, G. Bromberger, Rachel van der Brug, D. de Bruijn, M. Daamen, J. Dekker, M.H. Dijkgraaf, M. Doorman, Chr. van Eeghen, J. van der Ende, Ch. Engeler, E. Eshuis, E. de Graaff Van Meeteren, F. Grimmelikhuisen, D. Grobbee, Annelies Heidstra en Renze Hasper, J. Hennephof, G. van Heteren, L. van Heteren, B. van Heugten, S. Hodes, Herma Hofmeijer, J. Hopman, E. Hummelen, Yolanda Jansen, P. Jochems, Jan de Kater, J. Keukens, P. Krom, A. Ladan, M. Le Poole, M. Leenaers, K. Leering, T. Liefwaard, A. Ligeon, T. Lodder, Ken Mackenzie, A. Man, D. van der Meer,

E. van der Meer-Blok, A. de Meijere, E. Merckx, Jaap Mulders, H. Nagtegaal, La Nube, Kay Bing Oen, P.M. Op de Coul, E. Overkamp en A. Verhoog, P. Price, F. Racké, H. Ramaker, S. van de Ree, Wessel Reinink, L. Remarque-van Toorn, Thecla Renders, M. Roozen, G. Scheepvaart, A. Schneider, H. Schnitzler, G. Scholten, E. Schreve-Brinkman, Steven Schuit, P. Smit, G. Smits, I. Snelleman, A. Sonnen, K. Spanjer, W. Sorgdrager en J.F.F. Lekkerkerker, C. Teulings, H. Tjeenk Willink, A. Tjoa, Y. Tomberg, H. van der Veen, M.T.F. Vencken, R. Verhoeff, R. Vogelenzang, F. Vollemans, M.M. de Vos van Steenwijk, A. Vreugdenhil, A. Wertheim, M. Willekens, M. van Wulfften Palthe, M. Yazdanbakhsh, P. van der Zant, M.J. Zomer, P. van Zwieten en N. Aarnink

jonge begunstigers

Kai Ament, Helene Bakker, Aram Balian, Ilonka van den Bercken, Maarten Biermans, Jasper Bode, Quirijn Bongaerts, Maarten van Boven, Rolf Coppens, Tessa Cramer, Matthijs Geneste, Susan Gloudemans, Jolanda de Groot, Marte Guldemon, Pieter Guldemon, Nynke de Haan, Hagar Heijmans, Hannah Huber, Jort van Jaarsveld, Daan de Jong, Judith Lekkerkerker, Pieter van der Meché, Frans Muller, Boris van Overbeeke, Menzo Reinders, Gijs Schunselaar, Farid Tabarki, David van Traa, Frank Uffen, Helena Verhagen, Merijn van der Vlies, Danny de Vries, Marian van Zijl Langhout

liefhebbers

Alle 679 Liefhebbers.

Vrienden die anoniem wensen te blijven.

WORD VRIEND

Het Holland Festival heeft ook uw steun nodig: word Vriend!

Als Vriend draagt u actief bij aan de bloei van het Holland Festival.

Liefhebber - vanaf € 55 per jaar
U ontvangt dit programmaboek gratis, u heeft voorrang bij de kaartverkoop en u krijgt korting op tickets.

Begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Uw bijdrage komt rechtstreeks ten goede aan de internationale programmering van het Holland Festival. Als Begunstiger heeft u recht op vrijkaarten en andere aantrekkelijke privileges.

Jonge begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Ontvang dezelfde privileges als de Begunstigers én neem deel aan een speciaal programma waarin je elkaar ontmoet en voorstellingen geselecteerd zijn die je niet mag missen.

Beschermmer - vanaf € 1.500 per jaar (of € 125 per maand)
Als dank voor uw aanzienlijke bijdrage aan de internationale programmering van het Holland Festival ontvangt u een uitnodiging voor de openingsvoorstelling en voor exclusieve bijeenkomsten, naast vrijkaarten en andere privileges.

Hartsvriend - vanaf € 5.000 per jaar
Als Hartsvriend van het Holland Festival nodigen we u uit om dichterbij de makers te komen. Met gelijkgestemden en gasten

BECOME A FRIEND

The Holland Festival needs your support too – become a Friend!

As a Friend, you actively contribute to the Festival's ongoing success and growth.

Liefhebber - from € 55 annually
You will receive programme books such as this one for free, have access to advance ticket sales and get discounts on tickets.

Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Your contribution goes directly to the Holland Festival's international programming. As a Begunstiger, you have a right to free tickets and other attractive privileges.

Jonge Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Receive the same privileges as the Begunstigers and also take part in a special programme in which you meet each other at selected shows that are too good to miss.

Beschermmer - from € 1.500 annually (or € 125 per month)
As thanks for your considerable contribution to the Holland Festival's international programming, you receive an invitation to the opening performance and exclusive gatherings in addition to free tickets and other privileges.

Hartsvriend - from € 5.000 annually
We invite Holland Festival Hartsvrienden to become more closely acquainted with the makers of the Festival and meet like-minded people and guests.

van het festival verwelkomen we u graag op speciale gelegenheden en geven u een blik achter de schermen.

Geefwet

Sinds 1 januari 2012 is het nog aantrekkelijker om het Holland Festival te steunen vanwege de Geefwet die tot 1 januari 2018 van kracht is. De Geefwet houdt in dat giften aan culturele ANBI's met 25% verhoogd mogen worden tot een maximum aan schenkingen van € 5.000 per jaar. Schenkt u meer dan € 5.000, dan kunt u het resterende bedrag voor het reguliere percentage (100%) aftrekken van de inkomstenbelasting.

De voordelen van de Geefwet gelden voor alle belastingplichtigen (particulieren en bedrijven) en zijn van toepassing op zowel eenmalige als periodieke schenkingen.

Voordeel van een periodieke schenking

Een eenmalige gift is beperkt aftrekbaar voor de belasting. Het totaal van de giften op jaarbasis dient hoger te zijn dan 1% (drempel) en kan tot maximaal 10% (plafond) van het inkomen worden afgetrokken. Een periodieke gift is een gift waarbij voor een periode van ten minste vijf opeenvolgende jaren een gelijke uitkering wordt gedaan, vastgelegd in een periodieke akte. De gift is volledig aftrekbaar zonder aftrekdrempel of aftrekplafond.

Wilt u ook Vriend van het Holland Festival worden? Ga voor meer informatie en een aanmeldformulier naar hollandfestival.nl (steun HF) of neem vrijblijvend contact op met Leonie Kruizenga, hoofd development op 020 – 788 21 18.

Donations to the Festival are tax-deductible

Between 1 January 2012 and 1 January 2018, a special tax law is in effect which makes it more advantageous to make charitable donations. Called the 'Geefwet', this law allows you to claim your deductions to cultural organizations with ANBI status with an additional 25% for tax benefits (a total of 125%). The Holland Festival has such an ANBI status. The fiscal advantage applies to donations that total a maximum of € 5.000 annually. If you donate more than € 5.000 to registered charities, you can deduct the remaining amount for the regular percentage (100%). The advantages of the Geefwet apply to all taxpayers (private parties and businesses) and are applicable to both individual and periodical gifts.

Advantages of a periodical gift

Restrictions apply to deductions for individual gifts. Individual gifts are tax-deductible when the total amount of gifts given in one year surpasses 1% of your income, with a minimum of € 60. The amount given above the minimum threshold is tax-deductible. The maximum deductible amount is 10% of your threshold income. There are fiscal benefits for periodical gifts with an annuity construction for five years and upwards. If you choose to support the Holland Festival for a minimum of five years, your gift will be fully tax-deductible.

If you would like to become a Friend of the Holland Festival, go to our website hollandfestival.nl (Support HF) for more information or call Leonie Kruizenga, head of development, for an informal talk without obligations: 020 – 788 21 18.

COLOFON COLOPHON

Holland Festival

Piet Heinkade 5

1019 BR Amsterdam

tel. +31 (0)20 – 788 21 00

info@hollandfestival.nl

www.hollandfestival.nl

tekst text

Joep Christenhusz

vertaling translation

Jane Bemont

eindredactie en opmaak

editorial and lay-out

Holland Festival

ontwerp design

thonik

omslagfoto cover photo

still Julian Rosefeldt

druk printing

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

© Holland Festival, 2016

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Holland Festival.

No part of this publication may be reproduced and/or published by any means whatsoever without the prior written permission of the Holland Festival.

THEATRE OF THE WORLD

Louis Andriessen, De Nationale Opera

ZA 11.6, MA 13.6, DI 14.6, DO 16.6,

VR 17.6 - 20.00 / ZO 19.6 - 13.30

Koninklijk Theater Carré

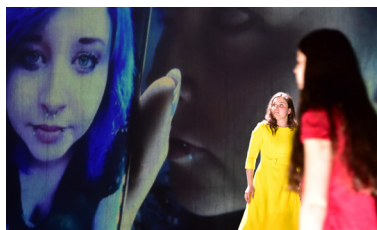

AAA 'POP-ART'

Son Lux, Koninklijk Concertgebouworkest

DO 16.6, VR 17.6 - 20.15

Het Concertgebouw

MELANCHOLIA

Sebastian Nübling, Ives Thuwis, Theater

Basel i.s.m. junges theater basel, Tim

Mead, Andrea Marcon

DI 14.6, WO 15.6 - 20.30

Muziekgebouw aan 't IJ

PIQUE DAME

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski, De Nationale Opera

DO 9.6, ZO 12.6*, WO 15.6, ZA 18.6,

DI 21.6, VR 24.6, MA 27.6, DO 30.6,

ZO 3.7* - 19.30, *13.30

Nationale Opera & Ballet

LE ENCANTADAS o le

avventure nel mare delle meraviglie

Olga Neuwirth, Ensemble inter-

contemporain, Matthias Pintscher

ZA 18.6 - 20.30

Westergasfabriek, Gashouder

HOLLAND FESTIVAL PROMS

Kronos Quartet, Ben Folds & yMusic,

Africa Express, Radio Filharmonisch

Orkest, Gnawa Oulad Sidi Ensemble,

Merlijn Twaalfhoven, Bram van Sambeek

ZA 25.6 - vanaf 15.00

Het Concertgebouw

Hoofdbegunstiger:

FONDS21

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Bloomberg

BROOK FOUNDATION

Hfyoung

**DIE SCHÖPFUNG MAAKT DEEL UIT
VAN HET HF YOUNGPROGRAMMA.**